

Täysistunto

Torstai 14.12.2017 klo 17.45—20.39

Täysistunto alkoi klo 17.45. Täysistunto keskeytettiin klo 20.20. Täysistuntoa jatkettiin klo 20.36. Täysistunto päättyi klo 20.39.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (17.45—19.35 ja 20.36—20.39) ja toinen varapuhemies Arto Satonen (19.35—20.20).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2018 talousarvioesityksen (HE 106/2017 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 106/2017 vp

Hallituksen esitys HE 176/2017 vp

Talousarvioaloite TAA 1-535/2017 vp

Toimenpidealoite TPA 51/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 22/2017 vp. Asian käsittely keskeytettiin tänään aiemmin pidetyssä täysistunnossa.

Asian käsittely keskeytettiin.

2.1. Pääluokka 24 Ulkoasiainministeriön hallinnonala

Pääluokka poistettiin päiväjärjestyksestä.

2.2. Pääluokka 25 Oikeusministeriön hallinnonala

Puhemies Maria Lohela: Nyt jatketaan aiemmin tänään keskeytynyttä yleiskeskustelua oikeusministeriön hallinnonalan pääluokasta 25.

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

Keskustelu

17.46 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Oikeusministeriön hallinnonalalla mielestäni tälläkin viikolla käyty keskustelu on osoittanut sen, että paljon hyvää voi tehdä ilman lisäyksiä talousarvioon. Haluan kiittää ministeri Antti Häkkästä ja oikeusministeriötä siitä, että olette lähteneet aivan esimerkillisesti edistämään häirintävapaata Suomea avaamalla tämän kampanjan ja pyrkimällä levittämään sanomaa siitä seksuaalisesta häirinnästä, sen ehkäisystä, mahdollisimman monille toimijoille. Toivon, että mahdollisimman moni ministeriö lähtee mukaan tähän ja pyrkii omalla hallinnonalallaan edistämään sitä, että seksuaalinen häirintä vähenee. Kiitos siitä, ja toivon myös omasta puolestani, että tässä keskustelussa ollaan päästy eteenpäin seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseksi.

Puhemies Maria Lohela: Totean tässä vielä teille, hyvät edustajat, että keskustelua tästä hallinnonalasta käydään noin kello 18.30:een saakka.

17.47 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Oikeuslaitos on aika ison muroksen edessä parhaillaan. Viimeisten vuosien aikana kansalaiset ovat huolestuneet kasvavassa määrin siitä, miten oikeusturva on ajateltu turvata tulevina vuosina, kun oikeuden alaan kohdistuvat jatkuvat pitkäaikaiset supistukset.

Viimeisimpänä meillä oli käräjäoikeusuudistus, jossa siis päädyttiin ratkaisuun, että vuoden 2019 alussa meillä olisi enää 20 käräjäoikeutta ja enää reilut 30 istuntosalia. On ehkä hyvä taustaksi muistaa, että ollaan tultu alas lähes sadasta käräjäoikeuspaikasta, ja nyt ajatellaan, että 20 olisi Suomeen riittävä. Alkuperäinen esitys lienee ollut 14. En tiedä, milloin sitten se tulee, mutta oikeusministeriössä oli sitten todettu, että tällä kertaa tämä 20 riittäisi.

Keskeinen rahoituksellinen ikään kuin hyödyn tuoja on ollut tietojärjestelmien uudistaminen, niin sanottu Aipa-hanke. Nyt Aipa-hankekin on siirtymässä vuoteen 21. Kaikki nämä säästöt, joita ollaan ajateltu meidän saavan aikaan, ja se, että pienemmällä käräjä- ja istuntoverkostolla selviäisimme, on laskettu tämän Aipa-uudistuksen varaan, ja nyt se on merkittävästi vaarantumassa.

Sitten vielä yksi merkittävä asia on se, että kun 2019 on ajateltu, että siirrytään tähän harvennettuun malliin, niin ei ole varattu yhtään rahaa tämän uudistuksen läpiviemiseen. Kaikki tiedämme, että jos viedään tällainen uudistus, suljetaan käräjäoikeuksia ja muutetaan istuntopaikkoja, niin se vaatii rahaa. Mutta tässä hallituksen esityksessä ei ole siihen ollenkaan varauduttu, joten edessä ovat varmasti sitten lisätalousarvion kautta haettavat lisärahat.

Yksi, mikä ihmetytti sitten seuraavana asiana, on tämä harmaan talouden torjunta. Siihen ei ole laitettu riittävästi rahaa. Se olisi ollut omiaan sitten tuomassa lisää varoja.

Tässä mietinnössä sivulla 13 sanotaan, että hallintotuomioistuinten perusrahoitus alenee. Kysyn itse vilpittömästi sitä, kuinka pitkälle voidaan mennä tässä. Vasta nyt ensi vuoden aikana tulemme todella näkemään nämä turvapaikanhakijoiden valitusten vaikutukset hallinto-oikeuksiin. Sitten on paljon muita siihen liittyviä oikeudenkäyntejä, joiden määrä tulee kasvamaan. Niin Tuomariliitto kuin myös korkeimmat oikeudet, hallinto-oikeudet ovat viestittäneet lakivaliokunnalle selvästi, että nykyinen rahoitus ei tule riittämään ja katamaan sitä tarvetta ja tulee huomattavia viiveitä. Näin ollen sitten, kun nämä ratkaisut siirtyvät ja siirtyvät, näissä säilytyskeskuksissa olon aika pitenee. Joka on käynyt näissä säi-

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

löntäpaikoissa, tietää sen, että olo siellä ei ole mitenkään miellyttävää. Kalterit ovat ikkunoissa, ja piha-alueet on kalteroitu, ja se on kovin epäinhimillistä. Lisäksi sitten Euroopan ihmisoikeustuomioistuim on antanut Suomelle useita huomautuksia oikeuskäsittelyjen pituudesta.

Kaiken tämän tietäen kuitenkin, arvoisa oikeusministeri, yhä edelleen saamme nähdä supistuvia talousarvioita oikeuden hallinnonalalla. Tämä tietysti pistää miettimään, miten on aiottu tulevaisuudessa tähän asiaan tarttua. Sitten meillä on nämä mittavat investoinnit, on tämä pohjoisen tilanne ja muuta. Mikä on tämä pitkän tähtäyksen suunnitelma? Uskon, että monet edustajat mielellään haluaisivat kuulla, missä on tällainen 10—15 vuoden suunnitelma siitä, miten aiotaan näistä asioista selvittää. — Kiitoksia.

17.53 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! Olin ajatellut tuossa kyselytunnilla nostaa esille rikoksista annettavat rangaistukset. Hyvin paljon tulee palautetta siitä, että ne eivät vastaa yleistä oikeustajua taikka ovat monessa tapauksessa ehkä siellä asteikon alapäässä. Usein moniin rikoksiin löytyy suuri määrä erilaisia lieventäviä asianhaaroja ja näin tuomiot jäävät usein ainakin tuollaisen yleisen oikeustajun mukaisesti liian alhaisiksi. Kun tässä varmasti jossain vaiheessa ministeri Häkkänen käyttää puheenvuoron, voisitte hieman käydä läpi sitä, minkälaisia toimenpiteitä tähän on, sillä tämä nykyinen hallitus on kuitenkin jo teidän edeltäjänne aikana ottanut yhdeksi keskeiseksi tavoitteeksi sen, että halutaan tuomioita tarkastella ja katsoa, mitä niiden suhteen olisi tehtävissä.

Meitä suomalaisia ovat järkyttäneet viime aikoina esimerkiksi useammat lapsiin kohdistuneet vakavat rikokset. Äärimmäisen surullinen Eerikan tapaus sai aikanaan aikaan joitain muutoksia lastensuojeluun, ja hetki sitten Porvoon järkyttävä tapahtuma osoitti, että järjestelmämme ei pysty turvaamaan väkivallalla uhatuiksi ja sen kohteeksi jo joutuneita, ei edes lapsia. Kysynkin hallitukselta ja paikalla olevalta ministeri Häkkäselä: minkälaisiin toimiin hallitus voisi ryhtyä, että tällaisilta tapahtumilta voisimme tulevaisuudessa välttyä? Näyttää siltä, että meillä lähestymiskielto, joka itse asiassa taitaa kuulua myös sällissa paikalla olevalle ministeri Risikolle, ei tällaisissa tilanteissa toimi. Näitä lapsia emme saa takaisin, mutta nyt peräänkuulutan toimia — ei enää koskaan tällaista.

Jokin aika sitten saimme lukea lehdestä toisen uutisen, kun Turun hovioikeus teki päätöksensä, jossa 10-vuotiaan lapsen väkisinmaannut tuomittiin raiskauksen sijaan 3 vuodeksi vankeuteen törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. [Eduskunnasta: Käsittämätöntä!] Syyttäjän vaatima raiskaussyyte kaatui, koska näyttö ei riittänyt todistamaan, että 10-vuotias lapsi oli sukupuoliyhteydessä vastoin tahtoaan. Tämä on täysin käsittämätöntä, järkyttävää ja suorastaan raivostuttavaa. Tämän ei pitäisi olla Suomessa mahdollista, ja tästäkin asiasta — tiedän, että ministeri ei yksittäistapauksiin ota kantaa, enkä sitä odotakaan — haluan, odotan, ministeri Häkkänen, teiltä vastausta siihen, olisiko teidän mielestänne järkevää pohtia Ruotsin tapaa, jossa raiskauksen tunnusmerkistön täyttäminen ei edellyttäisi uhrin nimenomaista vastustusta, vaan lähdettäisiin päinvastoin siitä, että uhri vastustaa sukupuoliyhteyttä, mikäli ei nimenomaisesti ole antanut siihen suostumusta. Ja kun kyse on lapsesta, tämän pitäisi olla itsestäänselvää, mutta myös aikuisen kohdalla.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä puuttua kahteen muuhun asiaan, jotka sivuavat tätä.

Olen tehnyt eduskunnassa esitykset vaarallisuusarviointien sitovuuksista. Näissä usein on tilanne se, että ammattilaiset toteavat, että kyseistä henkilöä ei pitäisi vapauttaa, mutta nämä vaarallisuusarvioinnit eivät tällä hetkellä ole sitovia ja oikeus tekee niiden vastaisia

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

päätöksiä. Voisin kertoa esimerkkejä, niitä kaikki tässäkin salissa tietävät ja kaikki ovat kuulleet, että ammattilaisten vaarallisiksi arvioimat henkilöt on oikeus vapauttanut, ja sen jälkeen he ovat syylistyneet uuteen rikokseen.

Ja toisena ensikertalaisuusmääritelmät. Tuntuu hullulta, että elämme edelleen maassa, jossa voi kolmen vuoden välein raiskata ensimmäistä kertaa. Tällaisissa rikoksissa mielestäni ensikertalaisuusmääritelmän kohdalla, jos sellaista ensinnäkään tarvitaan vakavissa rikoksissa, voisi hyvinkin miettiä, että ensikertalaisuusmääritelmää käytettäisiin vain yhden kerran kyseisen rikoksentekijän aikana.

Tällaisia ajatuksia herätti tämä oikeusministeriön budjetti, kun sitä luin. Mutta haluan nostaa budjetista esille myös myönteisen asian, ja se koskee Hämeenlinnan uutta vankilaa, joka on tämän hallituksen toimesta päätetty rakentaa. Olen ymmärtänyt, että se valmistuu vuonna 2019, ja silloin pääsemme lopulta eroon viimeisistä paljuselleistä Suomessa. Kiitos tästä ministeri Häkkäsellekin osaltaan.

Puhemies Maria Lohela: Otetaan vielä muutama puheenvuoro ennen kuin käydään sitten loppuaika debattia.

17.58 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Mielestäni valtion budjetti oikeusministeriön osalta ensi vuodelle on oikein hyvä, ja erityisesti on hyvää, että turvapaikkavalitusten ruuhkaan on tuotu rahaa. Samoin pidän hyvänä myöskin sitä, että terrorismirikosten torjumisen määrärahoja on lisätty.

Toivoisin kuitenkin, että kun vuosi käynnistyy, niin voitaisiin kiinnittää huomiota myöskin siihen, millä tavalla tietyistä rikostyypeistä meillä rangaistaan. Nythän on valmistunut aika äskettäin tutkimus kansalaisten käsityksestä siitä, millä tavalla rikosten rangaistukset tavallaan vastaavat kansalaisten käsityksiä, ja siellä tietyt rikostyytit, muun muassa lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset sekä törkeät rattijuopumukset, ovat nousseet sellaisiksi, joissa kansalaiset rankaisisivat näitä rikoksentekijöitä huomattavasti kovemmin kuin mitä käräjätuomarit ovat tehneet. Toivon, että kun näihin rikosten rangaistusten koventamisiin kuitenkin sisältyy jonkin verran myöskin määrärahakysymyksiä, niin tälle varattaisiin myöskin resursseja sitten ensi vuodelle.

18.00 Aila Paloniemi kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitokset edustaja Heinoselle erittäin tärkeistä asioista, joista olen kanssasi kyllä hyvin paljon samaa mieltä, ja minusta näitä asioita pitää ehdottomasti pontevasti ajaa eteenpäin.

Omat kysymykseni liittyvät myöskin kahteen erittäin graaviin ja hankalaan asiaan, joista täällä on puhuttu ennenkin: Missä vaiheessa mahtaa olla selvitys lapsiavioliittojen kitkemiseksi Suomessa? Meillähan on turvapaikanhakijoita, jotka ovat liitoissa, joissa toinen osapuoli, tyttö, voi olla alaikäinen ja sitten mies on aikuinen, ja meiltähän myös lähetetään tyttöjä ulkomaille pakkoavioliittoa solmimaan. Ja toinen asia on tämä tyttöjen silpominen. Sitähän tapahtuu myös niin, että meiltä lähetetään maahanmuuttajia kotimaihinsa silvottaviksi, ja meillä ei ymmärtääkseni siitä ole kovin paljon edes tietoa siitä, paljonko heitä on. Mutta haluan tietää, onko asia millään tavalla esillä siellä ministeriössä.

18.01 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kun edustaja Heinonen erinomaisessa puheenvuorossaan käsitteli tätä tapausta, jossa lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö hovioikeudessa sai lievennystä, niin olen samaa mieltä edustaja Heinosen kanssa

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

siitä, että tämä asia pitää ottaa nyt käsittelyyn. Eduskuntahan ei sovitun tavan mukaan ota tuomioihin kantaa, mutta siihen me voimme ottaa kantaa, että tämäntyyppiset rikokset pitää kyllä määritellä uudessa tulevassa lainsäädännössä eniten paheksuttaviksi ja kovimmiksi rikoksiksi, sellaisiksi rikoksiksi, joista tulee saamaan kovimman mahdollisen tuomion, mitä Suomen laki sallii, koska kysymys on niin törkeästä rikoksesta ja pienen ihmisen elämän tuhoamisesta, että siitä pitää säätää kyllä niin kova rangaistus kuin tässä maassa lakipykälät ja oikeuskäytäntö ikinä sallivat.

Toinen asia on sitten nämä turvapaikkavalitukset. Nyt on turvapaikkahakupapereita käsitelty eri oikeusasteissa ja määrärahoja on tullut lisää, hyvä näin. Siihen liittyy totta kai sitten tämä niin sanottu paperittomien ongelma, josta muun muassa Helsingin kaupungin tekemien päätösten perusteella on paljon keskusteltu, ja kysyn ministeriltä, onko suunnitelmia tulevalle vuodelle, että paperittomien palauttamista, niiden henkilöiden kotimaahansa palauttamista, jotka ovat saaneet lopullisen kielteisen päätöksen, nopeutetaan, että saadaan tällainen epämääräinen oikeustila lopulliseen päätökseen?

Lopuksi, arvoisa puhemies, ylivelkaantuneista vielä kysyn sen verran, kun ylivelkaantuneiden asiaan on varattu hieman lisää rahaa: miten aiotaan menetellä, kun meillä Suomessa on vielä 90-luvun alun laman jälkeen ihmisiä velkavankeudessa lähinnä sen takia, että heillä on takausvastuita jäljellä. Monta velkavankeudessa olevaa on vapautettu jo aikaisemmilla eduskunnan päätöksillä, mutta nämä takausvastuussa olevat ovat vielä ikävä kyllä edelleen sellaisessa tilanteessa, josta ei voida katsoa, että se on oikeudenmukaista, koska he ovat vuosikymmeniä riippuneet niin sanotusti löyhässä hirressä tämän takauksensa takia. Onko tähän tulossa muutoksia?

Puhemies Maria Lohela: Ja nyt ministeri Häkkänen, 3 minuuttia, sitten käydään debattia sen jälkeen.

18.03 Oikeusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia lukuisista kysymyksistä taas. Ensinnäkin tästä Häirinnästä vapaa -kampanjasta, mikä tiistaina käynnistettiin: siihen on aika hyvin lähtenyt porukkaa mukaan, muita ministeriöitä, ammattiyhdistysliikkeet, työnantajapuoli, ja OAJ kanssa lähti eilen mukaan siihen. Minä kannustan kanssa kansanedustajia aktiivisuuteen, koska varsinaisesti tällainen seksuaalisen häirinnän torjuminen yhteiskunnasta vaatii hyvin laajan rintaman — niin urheiluseuroista kuin työpaikoista, kouluista, kaikki mukaan — että saadaan vähän terveemmälle pohjalle ja tasapainoisemmaksi toiminnan kulttuuria.

Sitten se, että oikeusturvan saatavuus ja käräjäoikeusuudistus yhdistettiin: Kansalaisten oikeusturvan saatavuus ja ennen kaikkea laadukkaan oikeusturvan saatavuus paranee tämän uudistuksen myötä. Hyvä oikeusturva ei välttämättä aina tarkoita sitä, että kun kansalainen vaikka kerran elämässään tarvitsee oikeusturvaa, sitä tarvitsisi saada välttämättä juuri kotikunnasta. Kyllä tärkeintä on se, että silloin, kun se koskee isoa riitaa vaikka omakotitalosta, johon on sidottu kaikki rahat kiinni, tai omaa henkeä ja terveyttä uhannutta rikosta, on tärkeämpää, että se ratkaisu on laadukkaan, ammattitaitoisen tuomioistuineläytöksen ja tuomarin tuomitsema, jotta ei myöskään tarvitse sitten vuosikausiksi lähteä valituskierteisiin tuonne hovioikeuksiin ja muualle vaan asiat saadaan kerralla ratkaistua käräjäoikeuksissa. Se on yksi iso asia, minkä takia käräjäoikeusuudistuksen tehdään, että käräjäoikeuksissa oikeasti saadaan laadukkaasti ja kunnolla ratkaistua asiat eikä tarvitse vuosikausia olla valituskierteessä.

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

Pitkän aikavälin rahoitus oikeusministeriön osalta: ensi vuodeksi meillä on kohtuullisen hyvä rahoitustilanne kaikista haasteista huolimatta. Pitkällä aikavälillä joka vuosi täytyy tehdä töitä kovasti. Meillähän on ripauksen verran aleneva rahoituskehys, ja meidän täytyy tehdä kovasti töitä, että me saamme riittämään rahat kaikkiin tulevaisuuden lisähaasteisiin.

Siitä päästäänkin tähän kysymykseen, että alkuvuodesta valmistuu analyysi rangaistusten koventamisesta, ja kun mietin sitä, tuleeko vaikka pidempiä vankeustuomioita joistain, korotetaanko rangaistusasteikkoja vaikkapa lasten raiskaajien osalta tai pahoinpitelyjen osalta, niin se maksaa rahaa. Se voidaan suoraan laskea miljoonamäärissä, paljonko maksaa vaikkapa lapsen törkeän seksuaalisen hyväksikäytön alarajan nosto vaikka kahteen vuoteen minimissään. Sille voidaan suoraan laskea miljoonamääräinen raha, ja ne rahat joudutaan sitten kehysriihessä kattamaan, mutta haluan sanoa sen tässä ääneen sen takia, että on hyvä, että myös suuressa salissa tulee sitten ymmärrystä näille hankkeille. Me olemme puhuneet syksyn aikana paljon määräraharapeista koulutukseen ja eriarvoisuuden estämiseen tai taklaamiseen, mutta oikeudenmukainen rangaistuspolitiikka vaatii myös jonkin verran lisää resursseja tulevina aikoina.

Ensikertalaisuussäännöstö on myös pohdinnassa. Pidän hyvin vieraana sitä ajatusta, että vaikkapa useita rikoksia elämänsä aikana tehneitä ihmisiä pidettäisiin jotenkin ensikertalaisina aina tietyn vuosimäärän jälkeen, mutta tähänkin palataan.

Lapsiavioliitot ja silpomiskysymykset ovat ministeriössä pohdinnassa, ja alkuvuodesta on tarkoitus saada lapsiavioliittojen osalta valmiiksi tämä analyysi, miten siinä toimitaan. — Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää vastauspuheenvuoroja, varaamaan sieltä vuoron itselleen.

18.07 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunta korostaa, niin kuin minäkin, talous- ja velkaneuvonnan riittävää resursointia. Kustannusten säästämiseksi etenkin ennalta ehkäisevän työn eli talousneuvonnan resursseja tulisi vahvistaa. Moni epätoivoisessa tilanteessa oleva vain pahentaa tilannetta, jos hän ottaa lisää lainoja, esimerkiksi pikavippejä, jos ei saa apua talous- ja velkaongelmiinsa. Kunnissa on pitkät jonot neuvontaan. Tietysti ne ovat viime aikoina lyhentyneet, mutta vieläkin on kuukaudesta kahteen, että pääsee sinne, ja siinä ajassa voi tapahtua paljon, kun on jätetty kumminkin viime tippaan, että yleensä aina haetaan vasta viimeisenä mahdollisuutena sinne pääsyä.

Yksi ennalta ehkäisevä toimi on positiivinen luottorekisteri. Siinähan luotonantaja näkee, onko tällä henkilöllä jo entisiä lainoja ja onko hän selviytynyt niistä kunnialla, ja tällöin pystyy estämään, ettei haeta jokaisella luottokortilla tappiin asti lainaa ja vielä pikavippejä päälle, millä yritetään sitten niitä lainoja maksaa. Kysyisinkin nytten ministeriltä: [Puhemies koputtaa] saammeko me lain positiivisesta luottorekisteristä voimaan vielä tämän vuoden aikana?

18.08 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Saamme liian usein lukea lehdistä kammottavista teoista ja myös ihmisten oikeustajua järkyttävistä tuomioista erityisesti seksuaalirikosten osalta, jotka koskettavat niin alaikäisiä kuin täysi-ikäisiä ihmisiä.

Ehdin jo vähän tässä iloita edustaja Heinosen puheenvuorosta. Mikäli tulkitsin oikein, ymmärsin näin, että olisimme samoilla linjoilla siinä, kun tein esityksen viime tiistaina,

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

että raiskausrikosten osalta pitäisi tehdä kaksi lakimuutosta: ensinnäkin suostumuksen puutteen pitäisi riittää raiskauksen määrittelyyn, ja toisena minimituomioita korotettaisiin niin, että yhtäkään raiskaustuomiota ei annettaisi enää ehdollisena vaan kaikki annettaisiin ehdottomina tuomioina. Nyt kuitenkin oikeusministeri Häkkänen antoi äsken vastauksessaan ymmärtää, että tämä on resurssikysymys, ja haluan nyt varmistaa ministeriltä, että ei kai ole niin, että se on resurssikysymys, että emme saa ihmisten oikeustajun mukaiseksi näitä tuomioita, että se ei ole ainakaan rahasta kiinni, [Puhemies koputtaa] että nämä rikolliset joutuvat vastuuseen.

18.09 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin haluan lausua kiitokset ministeri Häkkäselle siitä, että kuluneen vuoden aikana olette ottanut uuden tehtävän vastaan erinomaisesti ja hoitanut sitä varmasti sillä tavoin, että koko eduskunta täällä on tyytyväinen. Edelleen, budjetin olette pystyneet laatimaan haastavissa olosuhteissa, ja siihenkin me olemme varsin tyytyväisiä.

Pari kysymystä olisi jatkoa ajatellen. Kun seurataan tuomioita nimenomaan väkivaltarikoksiin ja seksuaalirikoksiin liittyen, niin onko selvitetty, ovatko eri oikeusistuimet Suomessa tasapuolisia näiden tuomioiden suuruuden suhteen, kun vaikuttaa välillä siltä, että jossain toisessa paikassa rötöstelijät pääsevät helpommalla kuin toisessa oikeusistuimessa? Edelleen kysyisin: Hallitusohjelmassa on maininta strategisesti tärkeiden alueiden lähellä tapahtuvan kiinteistöomistuksen selvittämisestä ja mahdollisesta rajoittamisesta. Onko siinä asiassa päästy eteenpäin, ja jos on, niin millä tavoin?

18.10 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä niihin puheenvuoroihin, joissa tätä kansalaisten silmissä hieman kyseenalaiseksi välillä ilmenevää rangaistuskäytäntöä on täällä kyseenalaistettu, ja toivon, että ministeri voi tässä tehdä työtä nyt ainakin niiden resurssien puitteissa, joita tällä hetkellä on, ja varmasti myös eduskunnasta löytyy ymmärrystä sille, että näihin asioihin on löydettävä resursseja, sillä ihmisen terveys, henki ja elämä ovat aika vaikeasti mitattavissa euroissa.

Puhemies! Haluaisin vielä kysyä ministeriltä näiden tärkeiden asioiden lisäksi harmaan talouden torjunnasta ja siitä, millaisia mahdollisia uusia avauksia tällä kentällä on tulossa vielä tällä hallituskaudella. Sen lisäksi oikeusministeriön hallinnonalalle kuuluu yhteisen demokratiamme vahvistaminen. Mitä ajatuksia ministerillä on esimerkiksi kansalaisvaikuttamisen lisäämisestä?

18.11 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On selvää, että näihin julmiin ja raakoihin seksuaalirikoksiin tarvitaan kovemmat tuomiot. Se on kansalaisten oikeustajun mukaista — ja myöskin se, että raiskauksen tunnusmerkistöön tulisi saada uhrin suostumuksen puute. Puhuitte itse määrärahoista. Teidän toimialallanne onkin todella niukka määrärahatilanne. Lakivaliokuntahan kiinnitti huomiota muun muassa yleisten tuomioistuinten määrärahoihin ja siihen, että niiden tilanne heikkenee. Tuomioistuimet ovat jo nyt erittäin ruuhkautuneita.

Nostan uudelleen esiin harmaan talouden torjunnan. Vihreiden vaihtoehtobudjetissahan on sekä tuomioistuimille että syyttäjälle lisäystä harmaan talouden torjuntaan. Itse totesitte, että se hoituu muitten tehtävien yhteydessä, mutta näen sen kovin hankalana, kun määrärahat ovat nytkin entisestään näin niukat. Pyydän teitä vaatimaan tiukemmin omalle toimialallenne määrärahoja.

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

18.12 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Häkkäselle, että olette ottanut selkokielisen, jämptin linjan tähän häirintäasiaan ja näyttänyt omalla ministerin arvovallallanne esimerkkiä, miten tähän asiaan tulee suhtautua. Jos viesti ei tule tältä suunnalta, niin mistä se sitten tulee?

Tähän aloitteeseen, mihin olette puuttuneet blogissa, haastaneet mukaan eri tahoja, kannustan vielä ottamaan mukaan erityisesti ministerikollegoja, kuten esimerkiksi urheilusta ja kulttuurista vastaavan ministerin, Sampo Terhon, ja opetusministeri Sanni Grahn-Laa-sosen. Urheilun ja liikunnan suhteen nuoret ja lapset ovat erittäin haavoittuvaisia, ja ne tilanteet ovat sellaisia, että voi syntyä kiusauksia väärillä motiiveilla oleville ihmisille väärään toimintaan. Koulutukseen kannattaa kiinnittää huomiota. [Puhemies koputtaa] Esimerkiksi opettajankoulutuksessa nämä asiat [Puhemies koputtaa] täytyy ottaa esiin aivan eri tavalla kuin 80-luvulla.

18.14 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse tunnen paljon käräjätuomareita ja olen itsekin tuomioistuimessa työskennellyt. Tuomarit ovat monesti väsyneitä ja erittäin tunnollisia. Siellä on jatkuvasti vain vaikeampia ja laajempia juttuja, kun ovat tulleet EU-oikeudelliset ja kansainvälisoikeudelliset ulottuvuudet. Olisin kysynyt, olisiko näille jotain tehtävissä siellä. Tuntuu välillä käräjätuomareille siirtyneen vähän avustajankin töitä, niin että he neuvovat ja yrittävät silti pysyä puolueettomina, ja jatkuvasti tulee uusia velvoitteita siellä prosessuaalisesti, ja istuntoja on vaikea viedä eteenpäin. Olisiko tähän ratkaisuja?

Keskustelimme myös seksuaalisesta häirinnästä pari päivää sitten. Itse otin esille vammaiset ja lapset, semmoiset henkilöt, joilla ei ole mahdollisuutta tuoda omia näkemyksiään vahvasti esille ja puolustaa itseään. Täällä tuotiin esille alaikäisiin kohdistuvat seksuaalirikokset ja raiskaukset, ja kysyisin, kun olen itse tehnyt tästä lakialoitteen, mitähän tälle kuuluu. Toivottavasti edustaja Heinonen sen allekirjoitti. Lisäksi minulla on tämä eläinseksin kriminalisointi. Nekään eivät voi puolustaa itseään. Minä puhun niiden puolesta ja kysyn: miten se etenee? Se on nyt jo parisen vuotta odotellut käsittelyä.

18.15 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itsekin yhdyn kyllä kiitoksiin ministerin puuhakkuudesta ja terhakkuudesta näihin hänen hallinnonalaansa kuuluviin asioihin. Olen tyytyväinen, että oikeusministerin tehtävää hoitaa lainoppinut henkilö, joka asiaan pystyy paneutumaan täydellä tarmolla, niin vaativasta ja tarkasta hallinnonalasta on kyse.

Rikostorjuntaan on lisätty määrärahoja nyt tässäkin budjetissa, tosin osa niistä lisäyksistä on aikaisempien leikkauksien paikkaamisia. Tämä koko ketju sieltä esitutkinnasta aina sinne oikeudenhoidon toiseen päähän, tuomioistuinlaitokseen, on vaativa prosessi. Olisin kysynyt ministeriltä näin joulun alla: jos joulupukki tulee — tässä porukassa kaikki me uskomme — kuinka isosta rahasta puhutaan, että saataisiin korjattua näitä oikeudenhoidon vajavaisia resursseja tämän prosessin näkökulmasta, että prosessi toimisi paremmin?

Ja ihan muutama sana vielä tähän lapsiavioliittokysymykseen. Maailman tilanne on tuonut meille tämän ongelman vähän toisessa valossa, mutta ei pidä unohtaa sitä, että meillä on kotimainenkin ongelma tässä samassa asiassa ollut jo vuosia. [Puhemies koputtaa] Olisin kysynyt ministeriltä näkökulmaa tähän.

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

18.16 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin tietää, käykö meille edelleenkin niin, että kun tekijä tuomitaan lapseen kohdistuvasta seksuaalirikoksesta ja hän saa siitä rikosrekisteriin merkinnän, se poistuu viidessä vuodessa hänen rikosrekisteristään, ellei hän viiden vuoden aikana tee suurin piirtein ihan mitä muuta tahansa rikosta, rötöstä, vaikka pysäköintivirhettä? Onko tämä edelleenkin näin? Jos se on, niin minun mielestäni se on kyllä erittäin väärin, ja tiedän, että kansainvälisesti tätä samaa tapaa ei välttämättä läheskään kaikissa maissa noudateta vaan se pysyy siellä rikosrekisterissä — nimenomaan lapseen kohdistuvan seksuaalirikoksen merkintä.

Sitten minä haluaisin vielä tietää, onko mitään keinoja toimia nopeammin viranomais-ten kesken, kun tuo Porvoon tapaus kuitenkin osoitti sen, että tiedettiin jo, että isä on väkivaltainen ja on saanut jonkinlaisen lähestymiskiellon. Kuitenkaan emme voineet, eivät viranomaiset eikä kukaan, pelastaa lasta eli toimia siinä tilanteessa niin, että lapsi olisi saatu turvaan.

18.17 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näistä lapsiavioliitoista: Tämä ilmiö ei todellakaan ole tuore, turvapaikanhakijoitten mukanaan tuoma, vaan pitkäaikainen kotoperäinen ilmiö. Jos katsotaan esimerkiksi Tilastokeskuksen lukuja vuosilta 1995—2014, niin on avioitunut yhteensä 1 138 lasta, joista tyttöjä on ollut noin 900. Näitten tyttöjen joukossa on ollut 27 sellaista, jotka ovat olleet 14—15-vuotiaita — 14—15-vuotiaita. Ei tätä voi oikeastaan pitää minään muuna kuin laillistettuna seksuaalisena hyväksikäyttönä, koska avioliittoon liittyy aika yleisesti oletus puolisoitten keskinäisestä seksuaalisesta kanssakäymisestä ja rikoslain mukaan alle 16-vuotiaitten kanssa sukupuoliyhteys on rikoslaissa tuomittavaa. Joten todellakin, ministeri Häkkänen, odotan teiltä ripeitä toimia lapsiavioliittojen kieltämiseksi. Siihen meitä on velvoittanut myös YK:n ihmisoikeussopimus. [Timo Heinonen: Näin on!]

Haluaisin puuttua myös käräjäoikeuslaitosten toimintaedellytyksiin. Ideologiasta riippumatta oikeusturva on sellainen, jonka me kaikki miellämme julkisen vallan tehtäväksi. Ymmärrän, että hallituksella on tarve tuoda markkinoita voimakkaammin [Puhemies koputtaa] julkiseen yhteiskuntaan, mutta oikeusturva [Puhemies koputtaa] kuuluu julkiselle vallalle, ja resurssit on turvattava.

18.18 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille. Itse olen sitä mieltä, että rahassa ei tällaista elämää voi missään tapauksessa mitata. Oikeastaan, kun näistä vaarallisuusarvioinneista puhuin, niin ainakin itse toivon, että yksikään vapautus ei ole tapahtunut siitä syystä, että ei olisi ollut varaa pitää kyseistä vaarallista henkilöä kiinni.

Ensikertalaisuusasiaan ministeri vastasi. Kiitos, että olette siinä ryhtymässä myös toimeen.

Seksuaalisesta ahdistelusta, Me too -kampanjasta, puhuttiin eduskunnassa tällä viikolla, ja olen tyytyväinen siihen, että te ministerinä olette määrätietoisesti ryhtynyt siinä myös esimerkillä kampanjoimaan. Tuo selvitys, joka tehtiin tästä meidänkin talosta — ei aiemmista ole mitään opittu — nyt osoitti sen, että ei se häirintä tunne edes rajoja vaan myös naiskansanedustajat ovat ahdistelleet miehiä tässä talossa, ja tuo paljasti myös tämäntyyppistä, mikä jäi aika pienelle huomiolle tässä eduskunnan avoimessa keskustelussa, missä syyttävä sormi [Puhemies koputtaa] osoitti aika vahvasti aina miehiä.

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

18.19 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Eduskunnan laitteet eivät kyllä toimi, kun painaa nappia mutta valot eivät syty, eli kyllä täällä on remontoitavaa — mutta kysymykseen.

Arvoisa ministeri, kansanedustajien tahtotila mutta myös kansan tahtotila on se, että minimirangaistuksia korotetaan. Olen itse tehnyt kaksi lakialoitetta, yli sata allekirjoittajaa kansanedustajista, ja myös kansalaisaloite on siellä sisällä. Olen odottanut pari vuotta jo sitä päätöstä, mitä tuleman pitää. Toki kerroitte, että tämä on resurssikysymys. Minimirangaistuksia tulee korottaa, kun seksuaalirikos kohdistuu lapseen ja on törkeä. On toivottavaa, että jotakin asialle tehdään. Lapsi on lasinen astia, ja kerran kun sen rikkoo, niin ehjäksi sitä ei saa. On myös se, että nämä käsittelyt ovat kohtuuttoman pitkiä. Lapsi ehtii jo liki aikuistua ennen kuin päästään asiassa eteenpäin.

Oikeuspoliittinen selvitys: Oletteko tyytyväinen sen sisältöön kaikella tavalla, siinäähän oli seitsemän rikostapausta, jotka tutkittiin. Vastasiko se niihin kysymyksiin, joita haitte? Lisäksi rattijuopumuksesta kysyn: miten lausumat, joita viime kaudella jätettiin, etenevät?

Puhemies Maria Lohela: Tiedoksi edustajille, että kun olin jo sulkenut vastauspuheenvuorojen varausmahdollisuuden, niin sen takia ne lamput eivät pala eikä niitä voi enää varata.

18.21 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muutamaan asiaan muutama huomio, ensinnäkin näihin tuomioihin. Kun niiden pituudesta puhutaan, niin kylähän se viesti, mikä meidän pitää lähettää, on se, että emme me nyt ole niin köyhiä, ettemme voisi huolehtia siitä, että myös oikeustaju kansalla toteutuu. Kun tätä keskustelua tässä on kuunnellut, niin kyllä varmaan on näin, että tämä antaa ministeri Häkkäselle aika tukevan selkänojan nyt siihen, että tämän tuomioiden tarkastamisen osalta mutta myös sen osalta, mitä lisäresursseja ne sitten tarvitsevat, varmaan tukea eduskunnasta ihan molemmilta puolin salia löytyy.

Sitten nopea huomio vielä tähän käräjäoikeusverkoston supistamiseen: Olisi varmaan syytä nyt kuitenkin katsoa, kun näitä supistuksia toteutetaan, ettei niitä laiteta toimeen, mikäli siellä vastaanottavalla paikkakunnalla tarvitaan sitten uusia investointeja. Tämä koskee varsinkin Uudenmaan aluetta, missä nyt lukumäärällisesti ovat nämä suurimmat muutokset: jos tarvitaan uutta rakentamista, [Puhemies koputtaa] niin siinä katsottaisiin vähän, kannattaako sinne euroja laittaa.

Puhemies Maria Lohela: Ennen ministeri Häkkästä kaksi puheenvuoroa vielä, edustajat Hoskonen ja Rinne.

18.22 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vielä painotan tuota edustaja Arja Juvosen äsken esittämää puheenvuoroa. Siinä hän totesi tästä alaikäisten seksuaalisesta hyväksikäytöstä, siitä tulevasta tuomioista ja siihen liittyvistä eduskunta-aloitteista. Toivon todellakin ihan sydämeni pohjasta, että tämä asia otetaan vakavasti ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö luokiteltaisiin Suomessa niin törkeäksi rikokseksi, että siitä saisi kyllä maksimirangaistuksen aina ja nimenomaan niin, että pitää huomioida se, että pienen lapsen hyväksikäyttö kaikilla tavoilla mielestäni täyttää sen törkeimmän rikoksen tunnusmerkistön, mitä olla voi. Kansalaisten oikeustaju on tässä asiassa osoittanut, että tällaisia tekoja ei hyväksytä ei sitten millään, mikä on aivan oikein. Tämän takia

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

toivon, että oikeusministeriö ottaa tämän vakavasti ja niihin toimenpiteisiin ryhdytään välittömästi. Ajattelin kysyä vielä: onko tästä nyt olemassa jokin tiekartta, miten tässä edetään?

18.23 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos oikeusministeri Häkkäselä aktiivisesta toiminnasta ministerin tehtävässä lyhyessä ajassa.

Mutta minua on ihmetyttänyt tässä tämän syksyn aikana nyt se, että kovin vahvasti silloin, kun hallintarekisteristä päätettiin, täällä esitettiin lausumia ja ponsia ja kerrottiin, että näihin on sitouduttu nyt, että on hankittu ministereiltä sieltä ja täältä allekirjoituksia, että nämä nyt tulevat toteutumaan. Ihmettelen sitä, että ei ole näkynyt minkään näköisiä esityksiä siitä. Missä vaiheessa on niiden hallintarekisteriin liittyvien ponsien valmistelu, joilla oli tarkoitus paikata niitä aukkoja, joiden silloin tunnistettiin jo hallituksenkin toimesta olevan tässä hallintarekisterikokonaisuudessa? Ovatko ne jo oikeusministeriössä lainvalmistelussa yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa ja mitkä muut ministeriöt siihen kuuluvatkin? Mutta ei ole näkynyt yhtään mitään vielä tähän liittyen, niin että siitä kysyisin.

Puhemies Maria Lohela: Keskustelulle tältä erää varattu aika alkaa lähestyä loppua, joten tähän päätteeksi ministeri Häkkänen, 5 minuuttia.

18.24 Oikeusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa rouva puhemies! Tästä, minkä edustaja Heinonen ja edustaja Marinkin nostivat esiin — suostumus raiskausrikosten yhtenä tunnusmerkistökiteijänä, se, että suostumusta ei ole kysytty — aion teettää selvityksen. Se ei ehdi tähän tammikuussa valmistuvaan arviointiin vielä, koska tunnusmerkistön muuttaminen vaatii vähän perusteellisemmän analyysin ennen kaikkea sen takia, että siitä on jo nyt tutkijapiireissä ja muualla pikkusen erimielisyyttä, kuinka vakavia näyttöongelmia tämä aiheuttaa. Eli tämä voi myös kääntyä toiseen suuntaan. Miten selvitetään suostumus aina yksittäistapauksissa, missä se on annettu ja ei? Voiko suostumuksen kiistää jälkikäteen tuosta noin vain? Sen takia on kirjattu tämä "väkivallan uhalla" raiskauksen tunnusmerkistöön, että se on todennettavissa selvemmin.

En lähde nyt tunnusmerkistöanalyysiä tässä tekemään enempää, mutta sanon sen, että tästä tehdään kunnollinen selvitys oikeusministeriössä, mutta minä en halua tässä ihan tästä näin vain sanoa, onko se hyvä vai huono asia. Joka tapauksessa raiskaus on raiskaus ja sen tunnusmerkistön täytyy osua mahdollisimman hyvin kohdilleen ja rikosvastuun toteutua tehokkaasti. Silloin tunnusmerkistön täytyy olla täsmällinen. Jotkut asiat saattavat äkkiseltään tuntua hyvältä, mutta voi ollakin, että se johtaa siihen, että yhä enemmän jää tuomitsematta ihmisiä. Eli teetämme tästä kunnollisen analyysin, ja sen jälkeen sitten tullaan siitä ulos.

Tuomioiden yhteneväisyydestä edustaja Kopra kysyi. Meillä on sitä varten hovioikeudet ja korkeimmat oikeudet, että ne yrittävät rikostapauksissakin yhtenäistää eri alueilla sitä linjaa. On totta, että nämä eroavat jonkin verran. Siitä on tehty muun muassa oikeustieteellistä tutkimustakin, että vähän erilaisia moraalikäsitteitä on muun muassa eri puolilla Suomea olemassa, että suhtaudutaan vähän eri lailla, mutta ylempien tuomioistuinten tehtävä on vähän yhtenäistää tätä kenttää.

Venäläisten ja muiden ulkomaan kansalaisten ja valtioiden maanostoista on tulossa selvitys ja analyysi ihan lähiaikoina ulos. Sitten katsotaan se, tarvitseeko jotain lisätoimenpi-

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

teitä tehdä, jotta turvallisuuspolitiikan takia näitä maanostoja pystyttäisiin jotenkin kontrolloimaan paremmin.

Demokratian tilasta edustaja Huovinen kysyi. Minä sanon, että tämä kansainvälisen politiikan globaalilla kentällä yksi suurin, isoin poliittinen kysymys: säilyykö luottamus edustukselliseen demokraattiseen järjestelmään vai vaatiiko kansa suoraa demokratiaa, vaatiiko kansa jotain muita järjestelmiä? Samaan aikaan venäläiset ja Aasian maat haastavat demokraattisia länsivaltioita siitä, että "onpa teillä hidas ja toimimaton ja kankea järjestelmä". Eli kyllä tässä demokratiasta vastaavalla ministerillä kotimaassa asialistalla löytyy aika paljon. Tämä on oikeusministereitten kokouksissa yksi puhutuin aihe, demokraattisen järjestelmän luottamus Euroopassa tällä hetkellä. Se on nähty Ranskan vaaleissa ja brexitissä ja tässä fake news -keskustelussa kanssa.

Vielä lyhyesti kommentoin, edustaja Kari, rikosketjun kokonaisuutta. Tämä on yksi avainkysymys oikeushallinnon rahoituksen toteutumisessa: ymmärretäänkö sitä, että poliisin esitutunnasta käynnistyvä prosessi pitää viedä aina vankeinhoitoon asti, jotta rikosvastuu toteutuu? Syyttäjillä pitää olla määrärahat kunnossa, tuomioistuinlaitoksella pitää olla määrärahat kunnossa, mutta myös vankeinhoidolla, jotta saadaan henkilö kaidalle polulle ja työkykyiseksi ja palautumaan jotenkin vielä yhteiskuntaan ilman, että hän uusii rikoksia.

Hallintarekisterin osalta ponnet pitää toteuttaa, mutta se on valtiovarainministeri Orpon tehtävä.

Puhemies Maria Lohela: Nyt yleiskeskustelu ja pääluokan käsittely keskeytetään.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

2.3. Pääluokka 26 Sisäministeriön hallinnonala

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi esitellään sisäministeriön hallinnonala koskeva pääluokka 26.

Keskustelu

18.29 **Mika Niikko ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallinto- ja turvallisuusjaosto on käsitellyt sisäministeriön hallinnonala, ja valtiovarainvaliokunta on tehnyt siitä mietinnön. Tässä vaiheessa haluan kiittää jaoston jäseniä hyvästä yhteistyöstä monen hallinnonalan osalta, joista myös sisäministeriön hallinnonala on mielestäni erittäin hyvin valmisteltu.

Sisäministeriön hallinnonalan toimintamenoihin esitetään yhteensä noin 1,5 miljardia euroa. Tämä on noin 45 miljoonaa euroa vähemmän kuin viime vuonna. Määrärahan supistuksen taustalla on pääasiassa se, että turvapaikanhakijoiden vastaanottomenot arvioidaan pienemmiksi kuin kuluvana vuotena. Valiokunta pitää myönteisenä, että sisäisen turvallisuuden resursseja on pystytty lisäämään, vaikkakin hallitusohjelman mukaiset säästöt vähentävät lisäysten vaikutusta.

Poliisi ja suojelupoliisi. Määrärahalisäysten myötä muun muassa poliisien määrä ei laske, vaan se pystytään pitämään 7 200 henkilön tasolla. Poliiseista voi kuitenkin tulla lähivuosina pulaa, koska koulutusmäärärahat ovat olleet riittämättömät. Valiokunta on huolissaan uusien poliisien riittävydestä. Poliisikoulutuksen aloituspaikkoja lisättiin vuonna

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

2017 vastaamaan resurssitarpeita. Nämä opiskelijat valmistuvat kuitenkin vasta vuonna 2020, joten lisäys ei vaikuta vallitsevaan poliisipulaan. Lisäksi hakukriteerit täytti vain 340 henkilöä. Kaikkia avoinna olleita 400 aloituspaikkaa ei siten voitu täyttää. Valiokunta korostaa, että poliisitoimen rahoitus varmistetaan yksittäisiä hallituskausia pidemmällä tähtäimellä. Näin mahdollistetaan pitkäjänteinen suunnittelu.

Valiokunta pitää hyvänä, että hallitus lisää resursseja terrorismin torjuntaan ja sen ennaltaehkäisyyn. Poliisin toiminnalle asettaa uusia haasteita laitton maahantulo ja maassaoilo. Erityisesti kielteisten turvapaikkapäätösten saaneiden riski laittomaan oleskeluun on kasvanut. Laittomasti maassa oleskelevat syyllistyvät rikollisuuteen, kuten huumausaineiden katukauppaan. Valiokunta lisää 250 000 euroa huumausaineiden katukaupan valvontaan ja ulkomaalaisvalvontaan kadonneiden henkilöiden tavoittamiseksi. Valiokunta lisää myös 220 000 euroa poliisilaitosten koulutustoiminnan turvaamiseen ja kehittämiseen. Suojelupoliisin toimintamenot on arvioitu lähes 6 miljoonaa euroa suuremmiksi kuin päättyvänä vuonna. Valiokunta pitää lisäyksiä erittäin tarpeellisina.

Rajavartiolaitos. Myös Rajavartiolaitoksen toimintamenoja on lisätty siten, että voidaan palkata 55 uutta rajavartijaa itärajalle. Lisäresursseja on osoitettu myös Helsinki—Vantaan kasvavan rajaliikenteen sujuvuuden varmistamiseen. Valiokunta toteaa, että lisämäärärahat kohdistuvat nimenomaan kasvaneiden velvoitteiden hoitoon. Ne eivät poista Rajavartiolaitoksen muihin tehtäviin kohdistuvaa sopeutustarvetta.

Hätäkeskuslaitos. Hätäkeskuslaitoksen osalta valiokunta on erittäin huolissaan resurssein ja henkilöstön riittävydestä. Hätäkeskuslaitoksen toiminnalliset tulokset ovat laskeneet jo muutaman vuoden ajan. Viraston kyky vastata ruuhka- ja häiriötilanteeseen on heikentynyt. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan nykyisellä pätevystyhenkilöstön määrällä ei kyetä saavuttamaan tälle vuodelle asetettuja tavoitteita. Valiokunta lisääkin 400 000 euroa korjaamaan Hätäkeskuslaitoksen henkilöstövajetta.

Maahanmuutto. Maahanmuuton menot ovat laskeneet uusien turvapaikanhakijoiden määrän tasaannuttua. Kustannukset ovat kuitenkin edelleen korkeat, mikä johtuu muun muassa siitä, että hakemuksia uusitaan paljon. Yleisin syy uuteen hakemukseen on kääntyminen kristinuskoon tai usein myös seksuaalisen suuntautumisen vaihtaminen. Nämä syyt ovat valiokunnan saaman selvityksen mukaan täysin suomalainen ilmiö. Muissa maissa vastaavaa ei esiinny. Valiokunta näkee tärkeäksi, että uudelleen tehdyt hakemukset käsitellään nopeasti ja perusteet selvitetään tarkasti.

Puhemies! Aivan lopuksi vielä. Vapaaehtoisen paluun osalta Suomi on pystynyt toteuttamaan palautuksia enemmän kuin muut Euroopan maat. Kiinnostus vapaaehtoiseen paluuseen on kuitenkin hiipunut, ja valiokunta esittää, että hallitus jatkaa sillä tiellä, että vapaaehtoisen paluun järjestelmä olisi houkutteleva. — Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Risikko, 5 minuuttia.

18.35 Sisäministeri Paula Risikko: Arvoisa rouva puhemies! Aivan ensiksi haluan kiittää valiokuntaa siitä, että olette lisänneet vielä täällä eduskunnassakin sisäministeriön hallinnonalalle rahoitusta. Erityisesti te olette lisänneet tuon 470 000 euroa, josta 250 000 euroa osoitetaan huumausaineiden katukauppavalvontaan ja ulkomaalaisvalvontaan kadonneiden henkilöiden tavoittamiseksi ja 220 000 euroa poliisilaitosten koulupoliisitoiminnan turvaamiseen ja kehittämiseen kohdennettuna eri poliisilaitoksille. Sitten vielä Hätäkes-

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

kuslaitoksen toimintamenoihin saatiin 400 000 euroa lisää. Olen siitä oikein tyytyväinen, koska kaikki se raha, jota voidaan tälle sektorille tuoda ja saada, on lisäys turvallisuuteen.

Arvoisa puhemies! Sisäministeriön hallinnonalalle ehdotetaan ensi vuoden talousarvion määrärahoja yhteensä noin 1,5 miljardia euroa. Tämä on noin 45 miljoonaa euroa vähemmän kuin tämän vuoden varsinaisessa talousarviossa. Määrärahojen muutos johtuu suurimmaksi osaksi turvapaikanhakijoiden vastaanottoon tarvittavan määrärahan pienenemisestä suhteessa edelliseen vuoteen. Poliisin osuus pääluokan määrärahoista on noin puolet. Viime vuosina sisäisen turvallisuuden resursseja on kyetty jopa lisäämään vaikeasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta. Toisaalta hallitusohjelman mukaiset toimintameno- ja säästö- ja muut tehdyt leikkauspäätökset pienentävät toimintamenoja kumuloituvasti siten, että sisäisen turvallisuuden toimijat joutuvat etsimään haastavassa toimintaympäristössä koko ajan uusia, tehokkaampia ja tuottavampia toimintatapoja vähenevien resurssien takia. Meillä koko ajan tarpeet lisääntyvät, ja kun tämä on tällainen työvoimavaltainen ala, niin se johtuu tietysti siitä, että kun ei voi koskaan millään koneella korvata, niin meillä pitää olla henkilöitä, ja siitä syystä tarvitsemme myös resursseja.

Poliisin kohdalla, arvoisa puhemies, lisäpanostus poliisin toimintamenoihin vuodelle 2018 näyttäisi nyt olevan yhteensä 49,5 miljoonaa euroa. Olen siitä todella ylpeä. Tähän on laskettu mukaan keväällä tehty kehyspäätös koskien vuosia 2018—2021, viime elokuun budjettiriihessä sekä täydentävässä talousarviossa ensi vuodelle tehty lisäykset sekä viimeisimpänä nämä eduskunnan lisäykset tälle momentille. Näillä kaikilla lisäpanostuksilla vuodelle 2018 poliisin määräraha-kehys mahdollistaa noin 7 200 poliisimiehen tason, joka on suurin piirtein se tällä hetkelläkin oleva taso. Meillä tällä hetkellä on alle 20 henkilöä työttömänä, jotenka meillä ei varsinaisesti tätä reserviäkään ole, mutta aivan niin kuin edustaja Niikko toi esille, koulutus on siinä avainasemassa, että me vastaamme sitten tulevaisuudessa poistumaan, kun eläkepoistuma tietysti joka alalla ja myöskin poliisihenkilöillä on tätä. Tällä hetkellä meidän koulutusmäärä vuosittain on se 400 aloituspaikkaa, ja se ainakin ensi vuonna pystytään pitämään siinä samana.

Sitten lisäpanostus suojelupoliisin toimintamenoihin vuodelle 2018 on yhteensä 9,2 miljoonaa euroa, ja aivan sama juttu kuin poliisille yleensäkin: näistä osa on henkilöstöön, osa on kalustoon ja osa on tietojärjestelmiin.

Sitten Rajavartiolaitoksesta. Lisäpanostus Rajavartiolaitoksen toimintamenoihin ja investointeihin vuodelle 2018 on nyt yhteensä 11,2 miljoonaa, ja tässähän on nimenomaan kalustosta kysymys, mutta myöskin henkilöstöstä. Elikkä on arvioitu, että noin 155 henkilöä saadaan lisää, ja heidät nimenomaan sijoitetaan itärajalle.

Pelastustoimesta ja Häätokeskuslaitoksesta totean, että pelastustoimen tietojärjestelmiin suunnataan lisärahoitusta ensi vuonna 3 miljoonaa euroa. Järjestelmiä kehitetään yhteensopiviksi sote- ja maakuntauudistuksen tietojärjestelmien kanssa. Häätokeskuspäivystäjien koulutusmäärää pystytään nyt lisäämään ehdotetulla 265 000 euron lisämäärärahalla. Tässä on nyt tarkoitus käynnistää se ruotsinkielinen koulutus, ja se olisi tällainen poikkeuskoulutus tässä vaiheessa Vaasan alueelle, ja siitä osa suoritettaisiin Tampereella ja Pelastusopistolla Kuopiossa.

Lopuksi ihan vain totean — vielä eduskunnan lisäys — että valtiovarainvaliokunta on lisännyt Häätokeskuslaitoksen toimintamenoihin yhteensä 400 000 euroa korjaamaan Häätokeskuslaitoksen henkilöstövajetta.

Maahanmuuttoasiasta voisin puhua vielä myöhemmin, mutta edustaja Niikko toi kyllä esille sen, mistä johtuu, että nämä menot ovat edelleen suuret. Suurimpana syynä siihen,

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

että nämä määrät ovat vielä suuret, on se, että vastaanoton piirissä on suhteellisen suuri määrä henkilöitä: Siellä on yli 14 000 henkilöä, joista osa odottaa kotoutumista, kun on saanut myönteisen päätöksen. Sitten näistä noin 11 000 on saanut kielteisen päätöksen ja he ovat tehneet valituksen, [Puhemies koputtaa] ja siitä sitten katsotaan, että mitä seuraavaksi seuraa. — Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Nyt siirrytään debattiin. Pyydän teitä, hyvät edustajat, varamaan sieltä puheenvuoron.

18.40 Lasse Hautala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset jaoston puheenjohtaja Niikolle ja kiitos myös ministeri Risikolle tämän hallinnonalan esittelystä.

Nämä turvallisuusasiat ovat olleet kuluneella kaudella hyvin esillä, ja hallinto- ja turva- jaoston kokouksissa ei oikeastaan asiantuntijoidenkaan taholta tullut mitään suurempia lisästarpeita, eli hallitus on talousarvioesityksessään lähtenyt varsin hyvästä tilanteesta liikkeelle. Jaosto kuitenkin päätti lisätä huumausaineiden katukaupan valvontaan ja ulkomaalaisten tavoittamiseen 250 000 ja sitten koulupoliisitoimintaan lisää rahaa, joka toivotaan kohdennettavaksi siten, että kun meillä on 11 poliisilaitosta, niin niihin tulisi 20 000 euroa per poliisilaitos, ja siten, että esimerkiksi keväällä ennen kuin koulut päättyvät, maakunnissa pidettäisiin tällaiset koulukierrokset.

Yksi pieni ilmiö on tullut viime aikoina: Maaseudulla on kylmäasemiksi joitakin poliisiasemia muutettu, erityisesti [Puhemies koputtaa] Enontekiö ja Ilomantsi ovat näitä. Haluaisin [Puhemies koputtaa] ministeriltä tiedustella, aiotteko jotain ohjeistusta tähän asiaan antaa.

18.41 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka tässä hallinto- ja turvallisuusjaostokin on lisännyt määrärahaa ja hallitus jo budjettiesitykseensä lisännyt määrärahaa sisäisen turvallisuuden toimijoille, uskallan sanoa, että nämä määrärahalisäykset eivät suoraan lisää meidän turvallisuuttamme vaan osa näistä rahoista valuu tällaisten prosessien väleihin.

Minä olen itse ollut hallintovaliokunnan eli sisäisen turvallisuuden valiokunnan jäsen vuodesta 2011 alkaen ja nähnyt nämä Pora-uudistukset ja erilaiset hallinnon säästöt ja nyt jonkunlaiset yritykset siihen, että poliisien määrän tason laskuun yritetään vaikuttaa. Tästä sisäisen turvallisuuden kokonaisuudesta puuttuu yli vaalikausien menevä pitkä suunnittelu, jolla voitaisiin tasaisesti, määrätietoisesti vahvistaa sisäisen turvallisuuden toimijoiden resursseja. Nyt nämä lisärahat tulevat ikään kuin hanketyypisiin paikkauksiin ja yritetään purukumipaikalla paikata sitä aukkoa padossa, josta vuoto isona vuotaa. [Puhemies koputtaa] Sisäisen turvallisuuden tilan osalta meillä on paljon tehtävää ja paljon vielä keskusteltavaa.

18.43 Veera Ruoho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos sisäministeri Risikolle hyvin jämäkästä roolista kaikkien näitten sisäisen turvallisuuden toimijoiden puolustamiseksi ja resurssien vaatimiseksi ja turvaamiseksi heille.

Eilen kävelin valtiovaraministeriöön ja matkalla näin poliisikollegan ja kysyin häneltä — kun olin kuullut puhuttavan tästä — että kun työmarkkinajärjestöjen tekemän kiky-sopimuksen myötä 30 prosenttia lomarahoista lähti pois, niin eikö tämä hallituksen kom-

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

pensoima pieni- ja keskituloisten veroalennus sitten vaikuttanutkaan. Hän sanoi, että kyllä ehkä se vaikutti, mutta nyt on kuitenkin silleen, että sunttiksia elikkä sunnuntailisiä, kaikkia ylityöläisiä, ei enää makseta, yritetään sitä kautta, ja poliisin palkka on itse asiassa vähän vähentynyt. Toivoisin, että tähän kiinnitettäisiin huomiota.

18.44 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskityn tässä puheenvuorossani lähinnä poliisiin.

Hyvä, että sisäiseen turvallisuuteen satsataan. Se on varmasti kaikkien puolueiden yhteinen tavoite, ja olemme hallintovaliokunnassakin ottaneet asiaan moneen kertaan kantaa, ja ministeri on meitä onneksi myös kuullut. Poliisin lisäpanostukset ovat tässä taloustilanteessa kuitenkin positiivinen asia ja tuovat Suomen poliisia lähemmäs pohjoismaista tasoa, kun puhutaan poliisin määrästä. Erityisen ilahtunut olen siitä, että ennalta estävä tai ennalta ehkäisevä toiminta poliisissa on saanut uutta tuulta alleen. Esimerkiksi kotimaakunnassani — tai Sisä-Suomen alueella, kuten sanotaan — poliisilaitoksen ennalta estävää toimintaa ollaan nyt laajennettu, mikä on hyvä asia.

Yleisesti kun mietimme poliisin toiminnan kehittämistä, meidän täytyisi pitää huolta siitä, että poliisi on läsnä ihmisten arjessa, ja viestejä tulee kyllä maakunnista, että näin ei aina ole. Toivoisin, että voisimme lähivuosina keskittyä erityisesti siihen, että poliisin rooli korostuisi sellaisena, että ihmiset voivat poliisin helposti löytää ja poliisia lähestyä.

18.45 Jukka Kopra kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Omalta osaltani haluan myöskin yhtyä kiitoksiin sisäministerille. Hyvin olette tehtävänne hoitanut näissä olosuhteissa, jotka ovat olleet välillä varsin surullisetkin kuluneen vuoden aikana. Siitä huolimatta tasapainoinen budjettiesitys on saatu kasaan niukkuuden vallitessa. Tietysti kiitokset myös valtiovarainvaliokunnalle siitä, että hyvä budjetti on tulossa.

Kysyisin osaltani liittyen turvapaikanhakijoihin ja perusteetta turvapaikkaa hakeneiden palautuksiin. Näiden poliisien, jotka matkustavat palautuslennoilla, työolosuhteissa on puhuttu olevan vähän hankaluuksia, he eivät välttämättä tosiaan saa ylityökorvauksia, ja työaikajärjestelytkin kuuluvat olevan hankalia esimerkiksi siten, että palattuaan monta päivää kestäneeltä rankalta palautusreissulta joutuu sitten seuraavana aamuna ihan normaalisti kahdeksalta töihin. Voisiko tähän kiinnittää huomiota siten, että työjärjestelyt olisivat vähän joustavammat näiden poliisimiesten ja -naisten osalta, jotka palautuksia tekevät?

Tiedustelin vielä, [Puhemies koputtaa] jos arvon puhemies sallii yhden lauseen, säilöönottoyksiköiden kapasiteetista, onhan sitä kasvatettu. Sillä varmaankin joudutaan kiinniottoja tekemään niiden henkilöiden osalta, jotka pitää maasta poistaa?

18.46 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa täytyy hallinto- ja turvallisuusjaoston puolesta kiittää sisäministeriä, olette hoitanut tehtävänne kiitettävästi meidän näkökulmastamme näissä olosuhteissa, mitkä ovat täällä Suomessa. Nämä eivät ole mitkään helpoimmat olosuhteet ministerinä, sen me tunnustamme. On kuitenkin todettu se, että poliisin ja suojelupoliisin resursseja on lisätty ja niitä määrätietoisesti lisätään, jos tarve on ilmeinen.

Tässä vaiheessa täytyy kuitenkin nostaa esille vielä se, että kun Irakista näitä turvapaikanhakijoita tuli 2015—2017 yhteensä 42 000, niin se määrä on niin suuri, että kun puhutaan, että 19 000 sai kielteisen päätöksen tai raukesi tai jätettiin tutkimatta, niin nytten, vaikka me onnistuimme palautuksessa siten, että 5 000 näitä irakilaisia on palautunut va-

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

paaheitoisesti, niin kuitenkin on vielä suuri joukko, joka ei ole palautunut, vaan he vaeltavat siellä täällä. Tämmöisen evästyksen vain ministerille annan — en tee kysymystä, koska joudun itse poistumaan täältä nytten — että kun EU:n ja Irakin välinen kumppanuus- ja yhteistyösopimus tulee voimaan lähiaikoina, niin siinä yhteydessä, jos ministeriössä yhdessä puhutte [Puhemies koputtaa] keskenänne ulkoministeriön kanssa, neuvoteltaisiin tämä palautussopimus, kuten Ruotsin kanssa, ja pidetään kiinni siitä, että semmoinen toimii.

18.47 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että turvallisuuspuoli elikkä Tulli, Raja ja poliisi saavat pidettyä muun muassa jotakuinkin sen määrän poliiseja, mikä on ollut tähän mennessä. Hyvä, että lisärahaa tulee, mutta se ei tuo yhtään lisää poliiseja.

Huolissani olen Hätäkeskuksesta, josta se miljoonan vähennys on nyt sitten miinus 600 000, kun me tiedämme, että Häke on se, jonka kautta kaikki hälytykset menevät. Elikkä kaikkien muiden turvallisuusviranomaisten linkki on se hälytyskeskus, ja jos siellä ihmiset uupuvat, ovat sairauslomalla, niin sinne olisi kyllä toivonut miinuksen sijaan plus-saa, kun kerran näille varsinaisille viranomaisillekin.

Kun meillä oli alkoholilain lähetekeskustelu, kysyin silloin ministeriltä, että kun tässä kerran eittämättä on tulossa se noin 170 htv:n lisätarve, niin turvataanhan se ennen kuin alkoholilaki tulee voimaan. Nyt se on tänä iltana täällä. Eli onhan meillä varmuutta siitä, että 170 uutta poliisia tulee lisää?

18.48 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse haluan myös lausua ministerille kiitokset hyvin tehdystä työstä ja toki myös jaostolle omasta työstään ja valiokuntaneuvokselle, kun sen kuulemisen pystyy hyvään tekstimuotoon laittamaan.

Huumausaineiden katukaupan valvonta on yksi merkittävä asia, ja siihen on onneksi kiinnitetty huomiota yhtä lailla kuin poliisin määrärahojen nousuun tässä esityksessä. Koulupoliisitoiminnan turvaaminen on tärkeä asia, ja täällä on jo tullutkin esityksiä, kuinka se tulisi toteuttaa. Rajavartiolaitos saa tarvittavaa lisävoimaa. Itärajan valvonta on äärimmäisen tärkeä asia, ja siksi toivon, että Rajavartioston osuus kaiken kaikkiaan tässä budjetissa tulevaisuudessakin pidetään tärkeänä asiana, ja miksei myös Helsinki-Vantaan liikenteen sujuvuus. Se on meille kaikille tärkeä asia.

18.50 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia valiokunnan jäsenille hyvästä yhteistyöstä, täytyy nyt ensin sanoa, ja kiitoksia ministerille hyvästä edunvalvonnasta.

Asia, mikä nyt kiinnostaa tällä hetkellä, kun mietitään poliisikoulutusta: se on hyvä, että sitä on lisätty, mutta kun katsoo ikärakennetta, niin siitä taitaa seurata semmoinen kuoppa poliisien määrään, ja olen pohtinut sitä, että kun meillä on erittäin hyviä korkeakoulun suorittaneita tutkijoita jopa vapailla työmarkkinoilla, niin eikö näitä voisi palkata tutkijoiksi nimenomaan rikostutkintaan sillä tavalla, että heille annetaan poliisivaltuudet mutta varsinaisen poliisitoiminnan tekisivät koulutetut poliisiviranomaiset. Näin saataisiin työpanosta siirrettyä sinne kenttätööhön poliiseille ja tutkimustyöt tekisivät nämä korkeakouluissa koulutetut tutkijat.

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

18.50 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, kuten tässä salissa jo keskustelussa on tullut esiin, miten me turvaamme pitkän aikavälin resurssitarpeet, ja siitä kyllä kiitos ministeri Risikolle, että hän sen on nostonut keskusteluun. Tarvitaan sitä kokonaistaloudellisuutta, tarvitaan myöskin uusia toimintatapoja ja ennalta ehkäisevää toimintaa ja yhteistyötä ja myöskin sähköisiä palvelujärjestelmiä, joista hyvänä esimerkkinä on passinhakuprosessi, joka on sujuvoittunut sähköisen palvelun myötä.

Myöskin kokonaistaloudellisuuden osalta toimitilakustannukset ovat tärkeä asia. Hyvä, että hallinto- ja turvallisuusjaosto nosti esiin tämän huolen toimitilakustannusten noususta. Nyt on tulossa poliisin Senaatti-kiinteistöiltä tilaama katselmus toimitilojen lähivuosien remontointitarpeista. Kysyisinkin ministeriltä: miten tämä etenee alkuvuoden aikana, kun poliisin tilaama katselmus on saatu valmiiksi?

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustaja Lehto ennen ministeriä.

18.52 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Sisäisen turvallisuuden tavoitteiksi on kirjattu, että Suomesta tulee maailman turvallisin maa. Ihmiset haluavat nähdä poliiseja kadulla ja se luo heille turvallisuutta. Vanhan ajan Reinikaiset siellä kadulla — se on sellaista ennaltaehkäisyäkin, ettei tule näpistyksiä ja muita, kun niitä poliiseja näkyy kadulla. Tietysti poikkeuksena ovat autoilijat, joilla on raskas kaasujalka, he eivät halua nähdä poliisia, mutta kyllä ihmiset, kun tuolla kaupungilla kävelevät, toivoisivat, että siellä olisivat ne poliisit. Se tuo sitä rauhoittavaa tunnetta sinne. Se on hyvä, että poliisien määrä pysyy samalla tasolla kuin viime vuonna. Poliiseja on paljon pääkaupunkiseudulla, Ruuhka-Suomessa, mutta sitten kumminkin tuonne maaseudullekin toivottaisiin poliiseja. Nyt nähtiin lehtikirjoituksissa, että Enontekiökin on hakemassa seriffiä, kun pelätään, että poliisi lähtee pois, ja sinne on jopa jo ilmoittautunut ehdokkaita. Eli olisi hyvä, että tulevaisuudessa saataisiin lisää poliiseja.

Mutta tätä haluaisin kysyä ministeriltä: mikä on poliisien jaksamisen taso tänä päivänä, kun kumminkin [Puhemies koputtaa] maailma koko aika muuttuu ja tehtävät vaativuutuvat?

Puhemies Maria Lohela: No niin, ja ministeri Risikolle 5 minuuttia, oli niin paljon kysymyksiä.

18.53 Sisäministeri Paula Risikko: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia oikein paljon näistä kysymyksistä. Minä otan vähän niin kuin teemoittain.

Täällä kysyttiin hyvin paljon poliiseista. Kiitoksia siitä, että olette olleet täällä salissa tukemassa pitkäkestoisen suunnittelun ja taloussuunnittelun tarvetta. Kyllä se niin on, että täällä turvallisuusalalla sisäministeriön sektorilla turvallisuusviranomaiset eivät voi elää kädestä suuhun, niin että vuosittain otetaan. Koska meillä on pitkä koulutus, meillä on muun muassa kolmen vuoden koulutus, me emme voi lähteä siitä, että me emme tiedä, kuinka paljon meillä on mahdollisuus kouluttaa väkeä. Se on nyt kerta kaikkiaan laitettava kuntoon tämä asia. Turvallisuuden tekeminen ei ole tietenkään yksin viranomaisten tehtävä, eikä se ole yksin sisäministeriön sektorin alaisten henkilöiden tehtävä, mutta ne ovat kuitenkin erällä lailla se ydinryhmä, jonka resurssit meidän pitää varmistaa. Se on meidän yhteinen tehtävämme.

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

Sitten tästä poliisiasemaverkostosta, mistä myöskin kysyitte. Olen vastannut kirjalliseen kysymykseen tässä hiljattain ja todennut, että poliisin toimipisteiden sijaintipaikoista päättää siis sisäministeriö, ja viimeksi on tehty tämä asemaverkkopäätös ja se on tehty keväällä 2016. Ministeriössä ei ole vireillä muutosta päätökseen poliisin toimipisteistä. Poliisihallitus jakaa ne kaikki resurssit, ja nimenomaan poliisipäällikkö siellä alueella katsoo, miten poliisi saadaan näkyviin. Ei ole tarkoitus vähentää, minä vielä korostan, ei ole tarkoitus tehdä kylmäasemia. Se on väärä tieto, koska tämä toimipaikkaverkosto pidetään. Nyt on vain tärkeä huomioida se, miten esimerkiksi siellä Lapin pitkällä välimatkoilla tämä hoidetaan. Itse asiassa erityisavustajani soitti vielä varmistuksen poliisipäällikölle Lapin poliisiasemalle, ja hän totesi laitokselle, että kyllä hoidetaan myöskin Enontekiötä, aivan varmasti.

Te toitte esille tutkijoiden hyödyntämisen. Se on erittäin hyvä huomio, koska eiväthän kaikki tutkijat, jotka esimerkiksi supolle tai krp:lle tai poliisilaitoksille palkataan, ole poliisitaustaisia henkilöitä, vaan me hyödynnämme sitä osaamista, mikä on. Se on oikein hyväkin, että sitten poliisihenkilöstö pystyy keskittymään siihen omaan osuuteensa.

Poliisin toimivallasta vain totean sen — tässä puhuttiin tästä Enontekiön seriffistä — että se ei valitettavasti onnistu niin, että laittaa hatun päähän ja sanoo, että "moon seriffi", [Naurua] ei, se ei todellakaan ihan mene niin, vaan se menee sillä tavalla, että on olemassa viranomaistehtävät ja nimenomaan valtiolla on ne viranomaistehtävät ja valtiolta tulevat rahat. Nimenomaan sitä toimivaltaa me emme voi antaa näistä viranomaistehtävistä kuntien palkkaamille henkilöille. Pitää olla poliisitutkinto ja pitää olla nimenomaan poliisilain mukainen toimivalta henkilöllä, ja sitä ei voi luovuttaa muille. Kunta voi palkata vaikka ketä, mutta sillä ei ole toimivaltaa toimia poliisin tehtävissä.

Pelastusosaston asioista kysyitte myöskin, Hätäkeskuksesta. Kiitos siitä huomioinnista, että Hätäkeskuksessa tarvitaan henkilöstöä, ja meillä on ollut siellä jonkin verran... Se on hyvin vaativa tehtävä. Miettikääpä sitä, että samanaikaisesti, kun yrität järjestää apua, niin yrität helpottaa tilannetta siellä puhelimen toisessa päässä. Se on yksi niistä vaativimmista tehtävistä, mitä tässä yhteiskunnassa on, kun pitää puhelimen välityksellä rauhoittaa tilanne ja pitää ihmisiä hengissä. Meillä on tällä hetkellä pula erityisesti ruotsinkielisistä hätäkeskuspäivystäjistä, ja siihen meillä käynnistyy nyt sitten poikkeuskoulutus. Toivottavasti pystymme sitä jatkamaan myös tulevaisuudessa. Houkuttelevuudesta pitää myöskin pitää kiinni. Se on tätä hyvinvointiin satsaamista ja yleensä työvuoron suunnittelua ja perheen ja työn yhteensovittamisen huomiointia tässä vaativassa työssä, niin kuin kaiken kaikkiaan meidän sektorillamme.

Rajavartiostosta totean, että se on hyvä huomio, me saimme sinne lisää rahaa.

Sitten maahanmuutosta sanon äkkiä, että palautuslentojen työaikajärjestelyistä vien viestiä. Tämä on tietysti aina sen poliisilaitoksen tehtävä, että siellä mietitään nämä työaikajärjestelyt. Siinä ei ministerillä eikä ministeriöllä ole oikeastansa sanan sijaa, mutta vien viestiä tästä, jos niin katsotte. Säilöönottokapasiteettia on nostettu.

Sitten täällä todettiin Irakin tilanteesta. Meillä ei ole palautussopimusta Irakin kanssa. Tällä hetkellä, kun meillä on palautusjonossa 1 400 henkilöä, niin heistä on 811 irakilaista. Kun meillä ei ole sitä sopimusta ja Irak ei ota pakkopalautettuja, niin meillä on ongelma tässä näin. Nyt yritetään saada aikaiseksi ulkoministeriön kanssa yhdessä yhteistyösopimusta, joka kattaa muutakin, esimerkiksi osaamisen vientiä Irakin jälleenrakennukseen, ja siinä samalla olisi tällainen palautussopimus.

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

Täällä viitattiin Ruotsin sopimukseen. Siellä on sopimus, joka ei toimi. Me haluamme sellaisen sopimuksen, joka toimii. [Antti Rinne: Mites alkoholilaki?] — Anteeksi? Joo, kyllä. Jos alkoholilaki tulee, niin se tarkoittaa sitä, että tarvitaan lisää resursseja. Ne eivät ole tässä laskettuna. Tarvitaan lisää resursseja.

Puhemies Maria Lohela: Nyt jatketaan debattia.

18.58 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuosta poliisin tilanteesta omassa kotikunnassani Ilomantsissa — olen siitä kirjallisen kysymyksenkin joskus tehnyt. Se kuuluu Enontekiön vahvaan sarjaan, jossa poliisiasemasta toki virat lähtivät, mutta se huoneisto sinne kyllä jäi. En näe siinä kyllä kovin paljon lisäarvoa, että pelkkä huoneisto on. Kyllä siellä olisi hyvä muutama virkakin olla, jolloin ne tehtävät hoituisivat paremmin.

Mutta se iso asia tulee siitä, kun kävin vierailulla naapurivaalipiirissä Kuhmossa, ja siellä on tilanne sellainen, että poliisia ei saa normaaleihin tehtäviin. Puhelimella kun soittaa, niin hätäkeskus ilmoittaa, että tuolla se kaukana jossakin on. Mutta annapas olla, jos joku soittaa, että täällä on susisalametsästys menossa, niin kohta on helikoptereista lähtien koko maa täynnä porukkaa. Ja olipa Kuhmossa semmoinen tapaus, jossa Rajavartioston upseeri antoi kotietsintäluvan, jolla ihmiseltä käytiin kotoa hakemassa puhelimet. Se toki on nyt tutkinnassa, mutta maaseudun ihmisten laiminlyömistä tällä keinoin en pidä asiallisena — ottaen huomioon, että olemme aina huolissamme siitä, että naapurimaissa ihmiset voivat huonosti. Siihen me kyllä aikaa [Puhemies koputtaa] annamme, mutta monesti oman kansalaisen hätä jää huomiotta.

19.00 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu turvallisuusviranomaisten resursseistahan on sellainen kestoaihe meillä, ja toisaalta hyvä niin. Meillä on ollut tilanne esimerkiksi poliisien osalta se, että me vuosittain joudumme hieman paikkailemaan tätä tilkkutäkkiä. Aina kun syksy koittaa, aletaan raapimaan sitten kasaan, mistä saataisiin tarvittavat resurssit, jotta selvittäisiin taas ensi vuosi. Näinhän ei kyllä pitäisi olla, ja tähänhän esimerkiksi edustaja Kari viittasi sillä, että tarvitsisimme hieman pidempiaikaista suunnittelua.

Otan nyt vain yhden esimerkin. Suomessa poliiseja on 7 200. Jos haluaisimme olla niillä samoilla tasoilla, missä muut Pohjoismaat ovat, niin tavoitteen pitäisi olla reilussa 7 800:ssa. Ja jokainen ymmärtää, kun otetaan vielä esiin ongelma koulutusjärjestelmän osalta, että tämä ei ole ihan helppo yhtälö. Senpä takia tarvittaisiin kyllä hieman pidempiaikaisempaa, vaalikaudet ylittävää suunnittelua, joka toivottavasti yhdessä voitaisiin tehdä, jotta tähän tärkeään tavoitteeseen vielä päästäisiin.

19.01 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että ensi vuoden budjetissa poliisitoimelle esitetään 29 miljoonaa enemmän kuin tänä vuonna. Lisäresursseja ohjataan poliisin ennalta ehkäisevään toimintaan ja terrorismin torjuntaan, kalustoinvestointeihin ja uuteen teknologiaan sekä kyberrikostorjuntaan. Suojelupoliisi saa lisäresursseja muun muassa terrorismia ja ääriliikkeitä koskevan tiedon hankintaan, käsittelyyn ja analyysiin sekä kohdehenkilöiden valvontaan.

Suomalaiset poliisit ovat maailman ammattitaitoisimpia, mistä on pidettävä kiinni. Poliisien määrän on oltava riittävällä tasolla, jotta poliisi on läsnä ja hädän hetkellä nopeasti

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

paikalla. Ensi vuoden budjetin resursseilla poliisien määrä pysyy 7 200 henkilön tasolla, kuten täällä on todettu. Kysyisin vielä ministeriltä poliisien koulutuksesta ja koulutusmääristä: ovatko ne tulevaisuutta pidemmällä tähtäimellä [Puhemies koputtaa] ajatellen kohdallaan, ja miten pitäisi ajatella eteenpäin?

19.02 Susanna Huovinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pidän kylä huolestuttavana sitä tietoa, jonka ministeri tässä äsken edustaja Paateron hyvään kysymykseen vastauksena antoi, eli että alkoholilain mahdollista lisäkustannusta ei ole huomioitu nyt lainkaan tässä budjetissa. Se tulee tarkoittamaan sitä, että kun me täällä olemme huolissamme nykyisistä resursseista ja niiden riittävydestä turvallisuuteen kohdistuvissa haasteissa, niin tulemme olemaan entistä enemmän huolissamme tulevaisuudessa, kun nämä tämän lainsäädännön haitat, merkittävät haitat, jotka on meille täällä hyvin perusteellisesti esitetty, alkavat realisoitua.

Puhemies! Haluaisin vielä kysyä ministeriltä: Vaikka kotoutuminen kuuluu toisen ministerin tontille, niin myös sisäministeriöllä on roolia radikalisoitumisen ennalta ehkäisemisessä jo turvapaikkaprosessien yhteydessä. Miten arvelette, minkälaisia uusia avauksia tällä sektorilla voisi olla tehtävissä?

19.03 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Vielä palaan poliisien riittävyyteen. Täällä on moneen kertaan todettu, että hädän hetkellä Suomessa on apua saatava kaikkialla, kaikissa kunnissa. Mutta ajattelenpa vaikka omaa kotimaakuntaani ja ajattelenpa melkein mitä tahansa maakuntaa: ollaan erittäin pitkien välimatkojen päässä pienissä kunnissa vaikkapa pohjoisessa Keski-Suomessa. Siellä on ihan todellinen hätä tilanteissa, joissa tapahtuu puukotuksia tai ampumisia tai muita. Siellä on hengenvaarassa ihmisiä tai he ihan oikeasti tarvitsisivat nopeasti ensihoitoa ja poliisin apua. Voi kestää tunteita, ennen kuin sinne saadaan yhtään ketään, koska poliiseja ei näy jossakin Pihtiputaalla esimerkiksi, Viitasaarellakaan kovin paljon. He ovat kaukana keskuksista tai niistä paikoista, joista sitä apua sitten voisi tilanteisiin saada. Miten tällaisissa tilanteissa toimitaan ja onko tätä ajateltu, että kyllä poliiseja tarvitaan vähän niissä pienemmissäkin haja-asutusalueitten kunnissa?

19.04 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Niikolle ja sisäministerille hallinnonalan esittelystä. Valiokunta lisäsi määrärahoja muun muassa huumausaineiden katukaupan valvontaan ja ulkomaalaisvalvontaan, kadonneiden henkilöiden tavoittamiseen, ja nämä ovat oikeansuuntaisia määrärahalisäyksiä, toki aika pieniä, olisivat voineet olla suurempiakin.

Arvoisa puhemies! Helsingin kaupunginvaltuusto päätti marraskuun lopussa tarjota maassa laittomasti oleskeleville henkilöille laajan kattauksen maksuttomia sosiaali- ja terveyspalveluita. Näitä palveluita myös mainostetaan Helsingin kaupungin internetsivuilla useilla kielillä, esimerkiksi somaliksi ja arabiaksi. Valitettavasti nämä Helsingissä paperitomille tarjottavat palvelut jäävät veronmaksajien maksettaviksi, toimivat vetovoimatekijöinä ja vaikeuttavat Suomessa laittomasti oleskelevien henkilöiden kiinniottoa ja käännytämistä, johon tehtävään ministerikin tässä viittasi. Miten ministeri suhtautuu tähän Helsingin kaupunginvaltuuston päätökseen?

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

19.05 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jaostossa käsitelimme näitä asioita ja hyvässä yhteisymmärryksessä. Hätäkeskus oli yksi painopistealue, kriisinsietokyky ja sen ylläpitäminen on hätäkeskukselle olennaista. Se on yleensä se ensimmäinen paikka, johon ihminen ottaa yhteyttä. Toinen oli huumeiden katukaupan rajoittaminen tai estäminen, joka meni siis poliisin määrärahoihin. Turvallisuuteen liittyy myös Tullin toiminta. Vaikka se ei nyt sisäministeriön alalla ole, niin tämä kokonaisturvallisuuden käsite menee tietysti hallintorajojen ylitse valtiovarainministeriön puolelle. Esitimme — ja valiokunta sen positiivisesti otti vastaan — postilinjaston tullivalvonnan automatisointiin 1,5 miljoonaa euroa. Se on yhteydessä harmaan talouden torjuntaan, se on yhteydessä siihen, että markkinoille ei pääse vaarallisia aineita, huumaavia aineita ynnä muuta.

Jos ministerillä olisi ylimääräinen 10 miljoonaa euroa, mihin haluaisitte sen sijoittaa?

19.07 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Alkoholilain lisäksi on tulossa uusia tehtäviä, jos ja kun oletettavasti meille tulee tiedustelulait, ja tiedustelulakien valmistelussa on myöskin todettu, että oletettavasti myöskin siinä tulee lisäystarpeita poliiseille siitä syystä, että tutkintaan tarvitsee. Kysyn kuriositeettina, onko tämä huomioitu tässä budjetissa ja näissä resursseissa, kun se oletettavasti vuodenvaihteen jälkeen sieltä tulee?

Harmaan talouden osalta olisin huolissani siitä, kun meillä on ollut se tällaisena projektiluonteisena, että aina on lisätty ja tehty ohjelmaa, ja sitten tilanne oli viime kauden jälkeen se, että oli tällainen pidempi ohjelma, mitä oltiin noudatettu, ja se sitten päätettiin katkaista, erillinen ohjelma tähän harmaan talouden torjuntaan, joka siis tarkoittaa Tullia, poliisia, syyttäjiä, tuomioistuimia, Verohallintoa, kaikkia kokonaisuutena, tällainen kokonaisuus. Onko nyt suunnitteilla tällaista kokonaisuutta tällaisen harmaan talouden torjuntaan, jolleka olisi tarvetta?

19.08 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen tyytyväinen siihen, että yksi painopiste ensi vuonna valtion talousarviossa on turvallisuus. Poliisimäärä pystytään pitämään 7 200:ssa, mutta olen samaa mieltä, että meidän pitää löytää yhteinen tie siihen, että voimme nostaa sen riittävälle tasolle. Suojelupoliisi ja Rajavartiolaitos saavat myös lisää resursseja. Suojelupoliisiin on panostettu itse asiassa viimeisten vuosien aikana erittäin merkittävästi, ja se on ollut myös tuloksekasta ja hyvää työtä.

Tuossa edellisessä keskustelussa, ministeri Häkkäsen aikana, nostin esille tämän Porvoon järkyttävän tapauksen, missä lähestymiskielto ei pystynytään turvaamaan pienen lapsen turvallisuutta ja elämää, eli meidän järjestelmämme ei toimi tällaisessa tilanteessa. Kysyisin ministeri Risikolta: onko teillä ministeriössä pohdittu uusia keinoja tämäntyyppisten uhkatilanteiden, vaaratilanteiden ennaltaehkäisemiseksi? [Puhemies koputtaa] Tätä tyttöä emme enää takaisin saa... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

19.09 Ozan Yanar vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Helsingin valtuusto teki erinomaisen päätöksen paperittomien terveydenhuollon laajentamisesta välttämättömiin palveluihin. Tämä on välittävä ja inhimillinen ratkaisu, ja lisäksi ennaltaehkäisy vähentää kuluja verrattuna esimerkiksi päivystyshoitoon. Lisäkustannus, joka tulee tästä kokonaisuudesta, on marginaalinen, ja puheet houkuttelevuudesta eivät pidä paikkaansa. Kukaan ei tule pitkiä, vaarallisia matkoja sen takia, että saisi rokotuksia. Suomen hallitus on ollut haluton näkemään sen, että tässä maassa on ihmisiä, jotka ovat erittäin haavoittu-
v-

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

sessä asemassa. Olisin kysynyt ministeriltä: onko teillä aikeita yhtyä Helsingin valtuuston päätökseen, vai oletteko edelleen tekemättä yhtään mitään?

19.10 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin haluan yhtyä niihin moniin kansanedustajiin sen mielipiteen osalta, että olette erinomaisesti hoitanut tehtävää, ja olen myöskin tyytyväinen tästä resurssiallokaatiosta. Edustaja Yanar ja edustaja Savio nostivat esiin tämän paperittomien terveyspalveluihin liittyvän problematiikan. Voi olla, että se todellakin tulee kysymykseksi myöskin monien muiden kuntien ja kaupunkien valtuustoissa. Tässähän oleellista on se, että ne turvapaikanhakijat, jotka eivät sitä turvapaikkaa saa, palautetaan mahdollisimman nopeasti niihin lähtömaihinsa. Haluaisin näin ollen hiukan palata vielä siihen keskusteluun, missä menemme näiden maiden kanssa yhteistyösopimusten ja palautussopimusten osalta, jotta todellakin tähän voitaisiin siirtyä mahdollisimman pian.

Sitten toinen kysymys liittyy Tulliin, joka ei varsinaisesti kuulu sisäministeriölle muuta kuin yhteistyön osalta. Siellä on käynyt ilmi, että muuntohumeet ovat todellinen ongelma tänä päivänä, koska meidän lainsäädäntömme [Puhemies koputtaa] ei pysy niiden perässä. Olisiko meillä jokin ratkaisu muuntohumeiden rangaistavuuteen?

19.11 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä käsissäni on muutosluettelo sisäministeriön pääluokkaa 26 kohtaan, ja siellä on lisäsesityksiä entiseltä sisäministeriltä yli 20 miljoonan euron edestä. Minun mielestäni tämä osoittaa sen, mitä aikaisemmassa puheenvuorossani sanoin, että meiltä puuttuu suunnitelmallisuus, pitkät aikavälit sekä yli vaalikausien ulottuvat niin resurssitalous kuin ehkä joltain osiltaan myös tällaisen allokation näkökulma: mihinkä keskitetään, mitä panostetaan. Osa toiminnoista tietenkin tulee nopeasti, niin kuin silloin, kun Turussa nähtiin kesällä valitettava terrori-isku, johonka meidän sisäisen turvallisuutemme toimijat nopeasti ja tehokkaalla tavalla puuttuivat — iso kiitos siitä. Tämä tilanne synnytti myös vahvan keskustelun terrorismista ja siitä, millä tavalla se näkyy maassa, ja siihen keskusteluun myös nopeasti täältä valtion puolelta puututtiin, ja sekin ansaitsee kiitoksen. Mutta se ei ansaitse kiitosta, että kahden vuoden ministeritehtävän jälkeen rahaa löytyy tällä puolella esityksiin, mutta silloin, kun ollaan ministerivastuussa, tietyt asiat jäävät tekemättä. Ihan kaikella kunnioituksella, [Puhemies koputtaa] pelkään, että se sama tilanne on meillä tänäkin päivänä edessä. Toivon, että ministeri voisi vastata vielä, voitaisiinko tässä tehdä parlamentaarisesti yhteistyötä.

19.12 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsekin vähän ihmettelin sitä Helsingin kaupunginvaltuuston päätöstä. Keskustan maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassa, joka on päivitetty tänä syksynä, erityisesti kiinnitetään huomiota siihen, että vetovoimatekijöitä ei pidä lisätä. Toivonkin, että helsinkiläiset keskustalaiset valtuutetut [Ozan Yanar: Keskustan ryhmähän oli mukana siinä!] lukevat ja sisäistävät sen omaan toimintaansa.

Toinen asia, mistä tässä on puhuttu, on tämä poliisien määrä kaiken kaikkiaan ja poliisien näkyvyys tuolla kadulla. Se on turvallisuustekijä, ja toivonkin, että sitä pystytään pitämään yllä. Kysynkin ministeriltä: paljoko vaatisi lisärahaa tulevaisuutta ajatellen, jos poliisien määrä Suomessa nostettaisiin tällaiselle keskimääräiselle pohjoismaiselle tasolle per asukas?

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

19.13 Olli-Poika Parviainen vihr (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Keskityn nyt turvapaikkaprosessin laatuun. Olemme käyneet siitä ministerin ja vihreän ryhmän välillä paljon keskustelua. Tosiaan kiusallaan me emme ministeriä ole toistuvasti tässä asiassa lähestyneet, vaan saamme paljon sellaista palautetta, että turvapaikkaprosessin laadussa olisi edelleen tehtävää, vaikka esimerkiksi Migrissä tehdään ansiokasta työtä kovan paineen alla.

Uskoisin, että edelleen meidän kannattaa kiinnittää huomiota siihen, tunnistetaanko esimerkiksi ihmiskaupan uhreja riittävän hyvin, kun he saapuvat meidän järjestelmämme piiriin. Tässä on varmasti työtä. Ja riippumatta siitä, mitä turvapaikkapäätös tulee yksilön kohdalla olemaan, on tärkeää, että me tarjoamme hyvän oikeusvaltioprosessin, jossa sitten katsotaan se turvapaikka-, lupakysymys. Tältä osalta olemme olleet huolissamme oikeusavun heikennyksistä ja siitä, että etenkin turvapaikkapuhutteluissa tulkkveja on voinut olla vaikea löytää. Toivoisin, että ministeri kiinnittäisi tähän asiaan jatkossa huomiota.

19.14 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äsken tuossa nostin esiin nuo toimitilakustannukset, ja ne tosiaan vaivaavat montaakin poliisia. On huolestuttavia sisäilmaoireita, ja niihin on tärkeää puuttua.

On hyvä, että Raja panostaa tuonne itärajalle ja Helsinki—Vantaan lentokentän toimintaan, mutta miten on tuo länsiraja, joka tietenkin kuuluu merivartiostopuolelle? Sinnehän tälle vuodelle viime vuoden budjetissa turvattiin se 500 000 euroa. Miten on ensi vuoden osalta tuo merivartioasemien ja länsirajan tilanne?

Vielä kiitos siitä, että tiedustelulainsäädäntö etenee. Toivottavasti päästään sitten tästä asiasta äänestämään ja asiaa edistämään ensi vuonna eduskunnassa.

19.15 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tunnen teidät, ministeri Risikko, hyvin suoraselkäisenä ja selväpuheisena ihmisenä. Nyt kun tässä on kohta alkamassa keskustelu tästä alkoholilainsäädännöstä ja sen vaikutuksista suomalaiseen yhteiskuntaan, niin minusta olisi hyvä kuulla teidän vastauksenne siihen, että jos 170 henkilötyövuotta on laskettu poliisin lisätarpeeksi tämän alkoholilainsäädännön synnyttämien haittojen torjumiseksi — aika paljon varmaan semmoista, jota voitaisiin siis välttää, jos tämmöistä lainsäädäntöä ei tehtäisi — niin kumpaa vaihtoehtoa te suosisitte, jos saisitte itse päättää: 170 ihmistä lastensuojeluun, josta äsken puhuttiin oikeusministeriön pääloukassa, jossa on huutava tarve ammattilaisille, ammattilaisten avulle, vai sitten tämä alkoholilainsäädäntö ja 170 poliisia kускаamaan porukkaa putkaan ja huolehtimaan siitä, että kun perheissä alkoholihaitat lisääntyvät, niitä joudutaan torjumaan poliisinkin toimesta?

19.16 Veera Ruoho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliisitoimelle esitetään 29 miljoonaa euroa enemmän kuin tänä vuonna. Se jo kertoo siitä, miten vakavasti hallitus ottaa nämä sisäisen turvallisuuden haasteet.

Toiminnan turvaamiseen, johon kuuluu harmaan talouden torjunta ja liikennevalvonta, osoitetaan 5 miljoonaa euroa enemmän kuin tälle vuodelle. Keskusteluissa, mediassa ja täälläkin toki ihan ymmärrettävistä syistä puhutaan usein terrorismin torjunnasta ja niistä uhkista, mutta unohdetaan se, kuinka tuolla meidän arkisessa liikenteessämme joka vuosi kuolee ja vakavasti vammautuu ihmisiä. Eli sen takia tämä resurssien lisääminen myös liikenteen valvontaan on tärkeää, että pystytään seuraamaan ihmisten liikennekäyttäytymistä ja heidän ajokuntoaan.

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

Puhemies Maria Lohela: Ja ennen ministeriä vielä edustaja Semi.

19.17 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Asia, mikä itäsuomalaisena kiinnostaa: Viime keväänä kävin Ilomantsissa, ja kun siellä pienen palaverin jälkeen paikallisen kaverin kanssa oltiin siinä pihalla, niin siihen paikalle ajoi rajavartioston auto. Hän esitteli minulle siinä, että tässä on meidän poliisi, ensihoitaja ja palolaitos. Jäin miettimään sitä, kuinka tämä tilanne on päässyt näin paljon käsistä, kun meiltä tuolla harvaan asutuilla alueilla puuttuva lähes kaikki viranomaiset ja ne kaikki ovat sisäisen turvallisuuden alueelta pois. Onko ministerillä mitään suunnitelmia, kuinka harvaan asuttujen alueiden kokonaisuutta pystytään parantamaan, kun tosiasia on, että Rajavartiolaitoskaan ei joka paikkaan yletä?

Puhemies Maria Lohela: Ja ministeri Risikko, 5 minuuttia.

19.19 Sisäministeri Paula Risikko: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos näistä kysymyksistä.

Olen iloinen siitä, että meillä on täällä, voi sanoa, tällainen turvallisuuspuolue paikalla, jolloin kaikki satsaavat, nimenomaan eri näkökulmista, tietenkin. Mutta mitä tulee tähän, miten harvaan asutuille alueille saataisiin sitten riittämään nämä, niin onhan se totta, että kun meillä on pitkiä välimatkoja, niin se on kieltämättä haasteellista. Minä hyvin ymmärrän poliisipäälliköitten tuskaa, samoin pelastuslaitoksen, kun on pitkät välimatkat. Mutta tietysti me pyrimme siihen, että joka puolella viranomaisia olisi. Me olemme myöskin luoneet uusia toimivaltuuksia, että voi sitten toimia, vaikka ei olisikaan juuri se henkilö: esimerkiksi rajavartijoille on tullut uusia toimivaltuuksia. Sillä lailla saadaan toimittua niin, ettei tarvitse soittaa sitä poliisia paikalle, vaan on itsellä ne toimivaltuudet. Nämä ovat hyvin tärkeitä asioita, ja myöskin koulutetaan ihmisiä koko ajan.

Ja sitten, kuulkaa, kyllä se sellainen juttu on, että kun meillä esimerkiksi oli Tampereella se mielenosoitus, me jouduimme haalimaan siihen yhtenä päivänä 200 poliisihenkilöä eri puolilta Suomea. Se on jostain muualta pois, niin että aina pitää muistaa se, että vaikka me tekisimme mitä ja suunnittelisimme porukat eri puolille Suomea, niin ei tarvitse tulla kuin yksi mielenosoitus ja me soittelimme langat punaisena, että tänne kaikki. Nämä ovat sellaisia väliin tulevia muuttujia, joihinka se poliisipäällikkö ei pysty vaikuttamaan.

No, sitten toimitiloista kysyttiin täällä. Meillä on tosi vaikea toimitilatilanne ollut Oulussa. Nyt se alkaa hiljalleen ratkeamaan.

Sitten merivartioasemista: Pitää katsoa vielä, miten se järjestetään. Rajavartiostolla on ollut tosi tiukka taloudellinen tilanne.

Koulutuksista kysyttiin: Jos halutaan lisätä poliiseja, niin pitää lisätä koulutusta, ja se pitää tehdä pitkällä juoksulla. Se koulutus on kolme vuotta, jopa pidempi, ja siitä syystä me tarjoamme sen pitkäkestoisen rahoituksen, mitä täällä on edellytettykin.

Kun kysyitte, onko näihin jo varattu rahaa, niin nyt on pakko sanoa entiselle kollegalle, edustaja Rinteelle, kun siinä vierekkäisissä huoneissa silloin oltiin, että niin kuin muistatte, VM:n virkamiehillä on aika suuri vastuu siinä, että ei ennen, ennen kuin joku on päätetty täällä, tule niitä resursseja, vaan sitten vasta, ja se on tietenkin juuri tähän alkoholilakiin liittyvä asia, mutta sitten myöskin tiedustelulakiin. Kiitos tästä tiedustelulakikysymyksestä. Siinä me olemme pikkuisen olleet jo etukenossa, koska me tarvitsemme joka tapauksessa niitä tietojärjestelmiä, tuli tiedustelulaki tai ei. Siinä olemme pystyneet jo vähän toimi-

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

maan. Erittäin ansiokas kysymys edustaja Rinteeltä. On kuitenkin niin, että eduskunta tekee päätökset ja sitten hallitus pyrkii järjestämään niihin myöskin resursseja. Ja tässä on erittäin tärkeä asia se, että mikäli nyt alkoholilaki tulee voimaan, niin se tarkoittaa sitä, että me tarjoamme poliisivoimia. Mutta me tarvitsemme myös lastensuojeluun henkilöstöä, ja tämä olkoon nyt vastaukseni tähän asiaan.

Pitkät välimatkat ovat kyllä ongelma, kieltämättä, äsken sanoinkin jo siitä tuossa poliisien resursoinnissa. Meillä on esimerkiksi Pohjanmaalla Risto Lammi, joka oli poliisipäällikkönä silloin, ja hän teki sellaisen ratkaisun, että hän teki Kauhavan kunnan kanssa yhteistyösopimuksen. Kauhavan kunta järjesti tilat, joissa sitten poliisipartiot voivat enemmän näkyä. Elikkä nyt kun sieltä meni poliisiasema, silloin aikoinansa oli lopetettu, ja kun meillä on kuitenkin iso vastaanottokeskus, niin me olemme tällaisia yhteistyösopimuksia kuntien kanssa tehneet. Se on mielestäni erittäin innovatiivista.

Edustaja Kiuru kysyi hyvän kysymyksen: mihin laittaisin 10 miljoonaa, jos olisi. Kyllä rahareikiä on paljon. Pistäisin varhaiseen puuttumiseen. Ennaltaehkäisy on tärkeää, se varhainen puuttuminen, esimerkiksi Ankkuri-hanke: kun nuori ensimmäistä kertaa jää kiinni rikoksesta, niin sellaiset nopean toiminnan joukot hänen kanssaan tekemään työtä, että me saamme hänet raiteilleen, se olisi yksi kohde.

No, sitten turvapaikanhakijoiden oikeusprosessista kysyitte. Oikeusministeriöhän on juuri tekemässä arviota siitä, jolloinka saadaan lisätietoa sitten siitä, mitä pitää kehittää.

Ihmiskaupan uhrin, tärkeä kysymys. Meillä on Joutsenon vastaanottokeskus, joka on erikoistunut tähän, ja me olemme lisänneet sitä kapasiteettia, jolloinka me yritämme saada kaikki haaviin. Siinä tarvitaan sitten sitä moniammatillista yhteistyötä, että esimerkiksi neuvoloissa, sairaaloissa hoksataan nämä henkilöt.

Radikalisoitumisen estäminen on erittäin tärkeä kysymys. Siihen on tehty Suomessa pitkään työtä. Erityisesti komissio patistaa vankien kanssa tehtävään työhön ja työhön nuorten syrjäytymisen estämiseksi.

No, sitten oli lähestymiskiellosta. Totean vain sen, että yksin se ei, kuulkaa, riitä useinkaan — joskus riittää, joskus ei. Mutta kun esimerkiksi Helsingissä haastattelin henkilöä, joka on tällaisten asioiden kanssa tekemisissä, hän totesi, että he tekevät aina tästä uhkaillevasta henkilöstä uhka-arvion ja sitten mietitään, miten moniammatillisella auttamisella, eri työkaluilla pystytään turvallisuus varmistamaan.

Taisi olla 5 minuuttia siinä. — Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Näin oli. — Tässä on vielä hetki aikaa ennen kuin keskustelulle etukäteen varattu aika päättyy, joten menemme puhujalistan pariin. Edustaja Kurvinen on poissa, edustaja Laukkanen on poissa, myös edustaja Myllykoski on poissa, mutta edustaja Heinonen on paikalla.

19.24 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Aika hyvin pääsin oman puheenvuoroni kyllä debattiosuudessa läpi käymään. — Olen tyytyväinen siihen, että turvallisuus on nyt nostettu selkeästi meidän ensi vuoden budjettimme yhdeksi kohteeksi taikka kärjeksi. Poliisitoimelle esitetään 29 miljoonaa euroa enemmän kuin tänä vuonna, ja tällä pystytään poliisien määrä pitämään 7 200 poliisissa.

Tässä keskustelussa, jota olemme debatin muodossa käyneet, on ollut mukava huomata, että käytännössä kaikissa puolueissa yli hallitus—oppositio-ajan on laaja yhteinen ymmärrys siitä, että meidän pitää löytää pidempi aikajänne siihen, että voimme poliisien mää-

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

rää nostaa. Myös ministeri Risikko keskustelussa toi esille sen, että jo tämä koulutusjärjestelmä, poliisien kouluttaminen, vaatii pitkäjänteisyyttä, ja toivotaan, että siihen löytyy nyt yhteistä tahtoa ja myös rahaa. Myös poliisien ennalta ehkäisevään toimintaan ja terrorismin torjuntaan osoitetaan lisää määrärahoja, kuten myös kalustoinvestointeihin ja uuteen teknologiaan, eli myös tällä puolella poliisin toimintaa vahvistetaan.

Olen itse tyytyväinen myös siihen, että suojelupoliisin toimintaa on vahvistettu merkittävästi viime vuosien aikana. Yritin tuossa muistella, mistä summasta se aikanaan liikkeelle lähti muutamia vuosia sitten, mutta lisäys on ollut erittäin merkittävä, ja ensi vuodellekin lähes 6 miljoonaa euroa osoitetaan suojelupoliisille enemmän voimavaroja kuin tänä vuonna. Myös Rajavartiolaitos, jossa esimerkiksi ulkorajoilla tehtävää rajatarkastusta tehostetaan, on sellainen paikka, mihin ehdottomasti on lisää panoksia tarvittu, [Puhemies koputtaa] ja niitä tulee ensi vuonna 5 miljoonan euron edestä.

19.26 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Maahanmuuton kokonaiskustannukset laskevat ensi vuonna 88 miljoonaa euroa tästä vuodesta. Suurin syy on vähentynyt turvapaikanhakijoiden määrä. Maahanmuuton kokonaiskustannukset sisäministeriön osalta ovat ensi vuonna siis 240 miljoonaa euroa. Tärkeää on, että laittomasti Suomessa olevat saadaan pois maasta nykyistä nopeammin. Tällöin järjestelmämme uskottavuus säilyy ja pystymme auttamaan aidosti hädänalaisia. Sisäministeri on tehnyt tässä erinomaista työtä vaikeassa tilanteessa, kiitos siitä. Myönteistä on myös se, että valtiovarainvaliokunta esittää muun muassa maastapoistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuviin menoihin 2,75 miljoonan euron lisämäärärahaa. Suurin osa momentin määrärahasta käytetään kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden poistamiseen Suomesta. Myös vapaaehtoisin paluusiin esitetään noin miljoonan euron lisämäärärahaa.

19.28 Kari Kulmala sin: Arvoisa puhemies! Hallitus on panostanut koko kauden turvallisuuden parantamiseen, eikä syyttä. Siitä suuri kiitos hallitukselle. Edellisen hallituksen huomenlahjoista oli tulla turvallisuudellemme melkoinen rasite, mutta merkittäväillä muutoksilla tällä kaudella olemme saaneet paljon hyvää aikaan. [Eero Heinäluoma: Hiukan kulunutta!] Turvallisuus on kokonaisuus, johon kuuluvat niin ulkoinen kuin sisäisenkin turvallisuus. Vaikka ensi vuodelle hallinnonalalle esitetään vähemmän rahoitusta kuin tälle vuodelle, se johtuu suurimmaksi osaksi pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon tarvittavan määrärahan pienenemisestä.

Poliisitoimi saa ensi vuodelle 29 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2017 talousarviossa. Pidän erittäin hyvänä, että poliisien määrä ei laske vaan se saadaan pysymään noin 7 200 poliisimieheissä. Mielestäni tämä määrä ei ole kuitenkaan riittävä eikä tavoiteltava määrä, vaan määrää tulee nostaa nykyisestä. Se, ettei koulutuspaikkoja saada täytettyä hakukriteerit täyttävillä hakijoilla, on surullista. Ehkä olisi myös syytä myöntää rehellisesti, etteivät nykyiset sukupolvet enää täytä kriteerejä ja selvittää, voidaanko joidenkin kriteerien osalta joustaa hakutilanteessa ja kehittää heikkouksia koulutuksen aikana. Mielestäni tämä olisi viisautta.

Maastapoistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuviin menoihin esitetään ensi vuodelle 2,75 miljoonaa euroa enemmän kuin vuodelle 2017. Tämä on perusteltua. Olemme pystyneet toteuttamaan vapaaehtoisia palautuksia enemmän kuin muut Euroopan maat. Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden maasta poistaminen on haasteellista ja aikaa vievää toimintaa. Saattotoimintaa tehdään tehostetusti valtakunnallisesti. Erityisesti Lähi-itään,

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

Aasiaan ja Afrikkaan suuntautuvat saattomatkat ovat ajallisesti pitkiä ja sen vuoksi poliisille raskaita. Saatettavat eivät ole vapaaehtoisesti palaavia. Matka kohdemaahan kestää lentoreitityksistä riippuen yhtäjaksoisesti vuorokaudesta puoleentoista. Koko tämän ajan saatettavaa joudutaan valvomaan, ettei hän vahingoita itseään, saattopartion jäseniä tai kehtään ulkopuolista ihmistä missään matkan vaiheessa.

Haluan nostaa tässä puheessani esiin näiden saattomatkojen paluumatkan palkkaukseen liittyvät epäkohdat, joista täällä on jo keskusteltu. Saattoja tekevät poliisimiehet saavat paluumatkalta palkkaa vain ajalta 5 tuntia 31 minuuttia. Todellisuudessa paluumatkat yllä mainituista kohteista kestävät usein 14—16 tuntia. Mitä kauempana pääkaupunkiseudulta asuu, sitä pidempi on kotimatka ajallisesti, huonoimmillaan vielä edellä mainittuakin pidempi. Kaikki 5 tuntia 31 minuuttia ylittävä paluumatkaan kuluva aika katsotaan omaksi vapaa-ajaksi, josta ei saa mitään korvausta. Mielestäni tämä asia tulisi korjata pikaisesti kuntoon, koska saattomatkat entisestään lisääntyvät.

Pidän hyvänä, että huumausaineiden katukaupan valvontaan sekä ulkomaalaisvalvontaan kadonneiden henkilöiden tavoittamiseksi lisätään 250 000 euroa sekä 220 000 euroa kohdistetaan poliisilaitosten koulupoliisitoiminnan turvaamiseen ja kehittämiseen kohdennettuna eri poliisilaitoksille. Nämä kohteet ovat erittäin tärkeitä.

Ensi vuoden talousarvio näyttää myös Rajavartioston osalta kohtuulliselta mutta ei hyvältä. Rajan toimintamenoihin esitetään 235 292 miljoonaa euroa. Tämä rahoitus mahdollistaa 55 uuden rajavartijan palkkaamisen itärajan valvonnan lisäämiseen. Lisäksi Raja kohdentaa sisäisin siirtein 80 rajavartijaa itärajan ylityspaikoille. Näin voidaan toteuttaa suurin osa sisäisen turvallisuuden selonteossa linjatusta itärajan perustason valvonnan turvaamiseen tarvittavasta 160 rajavartijan lisäyksestä. Lisämäärärahat on tarkoitus käyttää nimenomaan lisääntyvien tehtävien ja velvoitteiden hoitamiseen, eli ne eivät poista Rajan muihin tehtäviin kohdistuvaa sopeuttamistarvetta.

Arvoisa puhemies! Silloin kun ihmisellä on hätä, soitetaan hätäkeskukseen. Se onkin yksi keskeisistä toimijoista meidän kriisinsietokykymme ylläpitämisessä. Arjen turvallisuuden tuottaminen aloitetaan tätä kautta. Sisäisen turvallisuuden selonteossa mainitaan, että nykyisenkaltaisen hätäkeskustoiminta edellyttää vähintään 630 henkilötyövuoden tasoa. Henkilöstön määrä kuitenkin vähenee koko ajan, ja laitoksen toiminnalliset tulokset ovat laskeneet jo useamman vuoden ajan. Koulutusta on lisättävä, jotta saadaan uusia päivyttäjiä. Pidän hyvänä, että valiokunta lisää 400 000 euroa korjaamaan Hätäkeskuslaitoksen henkilöstövajetta. Tämä auttaa jonkin verran mutta ei riittävästi.

Puhemies Maria Lohela: Nyt tämän pääluokan keskusteluun tältä erää varattu aika on päättynyt, joten yleiskeskustelu ja pääluokan käsittely keskeytetään.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 100/2017 vp

Lakialoite LA 4, 6, 8, 12/2016 vp, 34, 42/2017 vp

Toimenpidealoite TPA 3/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 24/2017 vp

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 24/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

19.34 Hannakaisa Heikkinen kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta on tänään saanut valmiiksi alkoholilain kokonaisuudistuksen. Valiokuntakäsittelyssä kuultiin syksyn mittaan laaja joukko asiantuntijoita ja viisi valiokuntaa antoi asiasta lausunnon. Uuden alkoholilain tarkoituksena on sen 1 §:n mukaan vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta rajoittamalla ja valvomalla niihin liittyvää elinkeinotoimintaa alkoholin ihmiselle ja yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi. Hallituksen esityksen tavoitteet voidaan kytkeä perustuslaissa säädettyyn velvoitteeseen, jonka mukaan julkisen vallan on sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään edistettävä väestön terveyttä. Ehdotuksella on liityntä myös samassa perustuslain pykälässä mainittuun julkisen vallan velvollisuuteen tukea perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu samoin kuin perustuslain vaatimukseen siitä, että julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää alkoholilain tavoitteita yhteiskunnallisesti erittäin merkittävänä. Alkoholi on Suomessa ja myös maailmanlaajuisesti huomattava sosiaalisten ja terveysongelmien sekä tautitaakan aiheuttaja. Alkoholin kokonaiskulutus korreloi alkoholista aiheutuvien sairauksien, kuolemien ja muiden haittojen yleisyyteen. Alkoholin takia menetettyjen elinvuosien määrä on Suomessa selvästi suurempi kuin esimerkiksi Ruotsissa ja Saksassa.

Toisin kuin usein luullaan, alkoholinkäytön haitat eivät keskity pelkästään alkoholisteille ja suurkuluttajille. Koska väestöstä suurin osa on alkoholin kohtuukäyttäjiä, syntyy suuri määrä haitoista ja sairauksista myös heille. Alkoholin kulutuksen lisääntymisen myötä aiheutetaan merkittävää haittaa myös läheisille ja perheenjäsenille, mikä heikentää lasten ja perheiden hyvinvointia. Alkoholin kokonaiskulutuksen kasvulla on vakavia suoria ja välillisiä vaikutuksia lasten hyvinvointiin ja terveyteen. Alkoholi liittyy myös suureen osaan perheväkivallasta. Äidin päihteidenkäyttö on yleisin syy pienten lasten huostaanottoihin Suomessa. Kulutuksen kasvaessa on suuri riski, että esimerkiksi alkoholin vaurioittamia FAS-lapsia syntyy yhä enemmän. Kasvavana huolenaiheena on viime vuosina ollut myös ikääntyvien ihmisten lisääntyvä alkoholinkäyttö. Kolmasosa riskikuluttajista alkoholisoituu eläkeiässä.

Alkoholin kulutuksen kasvu lisää poliisin hälytystehtäviä sekä näin ollen myös poliisin resurssitarvetta. Alkoholin vaikutukset näkyvät poliisin lisäksi myös pelastus- ja ensihoidon tehtävissä, kuten esimerkiksi liikenteessä, tapaturmissa, tulipaloissa ja hukkumisissa.

Kansantaloudellisten vaikutuksien osalta valiokunta toteaa, että alkoholin kulutuksen lisääntyminen vaikuttaa kestävyysvajeeseen kahdella tavalla. Kulutuksen kasvu lisää kustannuksia erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmälle sekä poliisille ja pelastustoimelle. Samalla alkoholin kulutuksen kasvu vähentää kustannusten maksajien määrää, kun sairastavuus ja kuolleisuus lisääntyvät sekä työkyky ja työteho heikkenevät.

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

Alkoholin aiheuttamat haitat näkyvät työelämän poissaoloina ja tuottavuuden laskuna. OECD on arvioinut, että alkoholin vaikutus työpaikoilla tuotannon menetyksinä on noin 1 prosentti bruttokansantuotteesta. Suomen bruttokansantuote on noin 204 miljardia euroa. OECD:n arvion mukaan 1 prosentti merkitsee siten Suomessa noin 2 miljardin euron vuotuista tuotannon menetystä.

Arvoisa puhemies! Koska alkoholin kulutuksen kasvu lisäisi edellä kuvaamiani haittoja, sosiaali- ja terveysvaliokunta ei hyväksy hallituksen esitystä siitä, että vähittäismyyntipaikoissa sallittaisiin olevan myynnissä alkoholijuomia, joiden enimmäisalkoholipitoisuus olisi 5,5 tilavuusprosenttiyksikköä 4,7:n sijasta. Prosenttirajan nosto vaikuttaisi merkittävästi alkoholin saatavuuteen ja kulutuksen kasvuun. Koska suomalaiset juovat kaikesta nauttimastaan alkoholista yli puolet panimotuotteina, vaikuttaa niiden vahvuus ratkaisevasti haittojen määrään. Kulutuksen siirtyminen vahvempaan olueen vaikuttaisi merkittävästi kansanterveyteen ja -talouteen, vaikka kyseessä olisikin vain vajaan prosenttiyksikön nousu. Muutos laajentaisi vahvempien alkoholijuomien saatavuuden nykyisestä noin 350 myymälästä yli 5 000 päivittäistavarakauppaan ja potentiaalisesti yli 8 000 ravintolalle. Prosenttirajan nosto kasvattaisi valiokunnan näkemyksen mukaan alkoholin vähittäismyyntiä siten, että se heikentäisi alkoholihaittojen torjuntaa eikä se palvelisi tavoitetta ravintola-alan työllisyyden lisäämisestä, koska se ei siirtäisi alkoholin kulutuksen painopistettä ravintoloihin.

Nykyisin Alkossa myytävien vahvojen oluiden ja juomasekoitusten hintojen on arvioitu laskevan jopa 40 prosenttia vähittäiskaupoissa. Aiemmat alkoholiveron korotukset ovat esityksen perustelujen mukaan vähentäneet erityisesti panimoiden ja päivittäistavarakaupan alkoholijuomien myyntiä, mikä on voinut vaikeuttaa pienten kauppojen toimintaa. Esityksen mukaan lisäämällä alkoholin vähittäismyyntiä voitaisiin tukea sekä panimoteollisuutta että päivittäistavarakauppaa elinkeinolle hankalassa tilanteessa. Valiokunta pitää tärkeänä, ettei mahdollinen elinkeinon tukeminen saa lisätä alkoholin kokonaiskulutusta ja siitä aiheutuvia haittoja.

Toinen haittojen lisääntymiseen vaikuttava muutos, jota hallitus esittää, on vähittäismyyntin valmistustaparajoituksen poisto, joka sallisi käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien lisäksi myös tislattua alkoholista valmistettujen juomasekoitusten myyntin vähittäiskaupoissa. Valmistustaparajoituksesta luopuminen tuo markkinoille uudentyyppisiä alkoholijuomia, joiden markkinointi tulee todennäköisesti kohdistumaan erityisesti nuoriin ja naisiin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että valmistustaparajoituksen poiston haitalliset vaikutukset kytkeytyvät osaltaan vähittäismyyntin tilavuusprosenttirajaan. Koska valiokunta ei esitä prosenttirajan nostoa nykyisestä, ei valiokunta pidä valmistustaparajoituksen poistoa yhdistettynä nykyiseen tilavuusprosenttirajaan niin olennaisena haittoja lisäävänä tekijänä, että esitystä tulisi tältä osin muuttaa. Tilanne haittojen osalta olisi toinen, jos tilavuusprosenttia nostettaisiin hallituksen esityksen mukaisesti 5,5 prosenttiin.

Arvoisa puhemies! Uudistuksesta on ollut eniten esillä prosenttirajan nosto. Uudistuksessa on kuitenkin myös muita tärkeitä alan yrittäjyyttä tukevia uudistuksia. Ravintola-alan toimintaedellytyksiä parannetaan muun muassa kumoamalla ravintoloiden aukioloaikaa koskeva sääntely, mahdollistamalla alkoholijuomien vähittäismyynti ravintoloille, vähentämällä tilapäisten anniskelulupien tarvetta sekä keventämällä henkilökunnan pätevyys- ja ikävaatimuksia. Uudistuksella pyritään vähentämään paikoin vanhentuneen lainsäädännön aiheuttamaa sääntelytaakkaa kehittämällä lupajärjestelmää siten, että yritystoiminnan

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

aloittaminen helpottuu ja toimivan kilpailun edellytykset turvataan. Alkoholijuomien an- niskelun osalta merkittävin lupajärjestelmän uudistus on jatkoaikojen muuttaminen luvan- varaisesta ilmoituksenvaraiseksi. Aiempaa sääntelyä korvataan lisäämällä ja tukemalla elinkeinonharjoittajien omavalvontaa, jossa toimijoiden tulee itse suunnitella ja päättää omista toimenpiteistään, joilla varmistetaan lain noudattaminen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää lähtökohtaisesti hyvänä tavoitteena sitä, että lupajär- jestelmää selkeytetään ja yksinkertaistetaan, puretaan tarpeetonta hallinnollista taakkaa ai- heuttavia normeja ja helpotetaan yritysten toimintaa. Valiokunta kuitenkin vaatii, että lu- pajärjestelmän keventämistä seurataan sekä lupajärjestelmän ja omavalvonnan toimivuus- den että alkoholista aiheutuvien haittojen ja harmaan talouden torjumisen näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Sitten vielä viime päivinä puhuttaneeseen etämyyntiin, joka liittyy keskeisesti alkoholijuomien vähittäismyyntin yksinoikeusjärjestelmään, johon uusi laki edelleen perustuu. Vähittäismyynti on sallittua enintään 4,7 prosentin vahvuisille alkoho- lijuomille sekä niin kutsutuille käsityöläisoluille asianmukaisella vähittäismyyntiluvalla. Alkoholiyhtiön monopolin piiriin kuuluvien alkoholijuomien vähittäismyyntiin ei voida myöntää lupaa. Lakiehdotuksen 32 §:n mukaan alkoholijuomia saa tuoda maahan omaa käyttöä varten ilman erillistä maahantuontilupaa sekä kaupalliseen tai muuhun elinkeino- tarkoitukseen vain, jos toimintaa varten on myönnetty lupa. Vastaava säännös on nykyises- sä alkoholilaissa.

Säännös merkitsee perustelujen mukaan sitä, että alkoholijuomia ei saa ulkomailta myy- dä etämyynnillä Suomeen ilman vähittäismyyntilupaa eli rajat ylittävä etämyynti Suo- meen on nykyisin kielletty. Sen sijaan kuluttaja saa itse tuoda maahan ulkomailta ostaman- sa alkoholijuomat. Perustuslaki-, laki- ja talousvaliokunta ovat katsoneet, että 32 §:ää tuli- si täsmentää. Valiokuntien kannanotot täsmentämistarpeista perustuvat siihen, että pykä- län yksityiskohtaisissa perusteluissa kategorisena esitetty etämyyntin kieltö ei ilmene ni- menomaisesti lakiehdotuksesta. Sosiaali- ja terveysvaliokunta painottaa, ettei lausuntova- liokuntien esittämä vaatimus ehdotettua selkeämmästä säännöksestä sisällä kannanottoa siitä, voiko tietty etämyyntiin liittyvä tapahtumainkulku tulla voimassa olevan sääntelyn tunnusmerkistökiteijöiden täytyessä rangaistavaksi. Rangaistavuuden arviointi kussakin yksittäistapauksessa on kuitenkin tuomioistuinten tehtävä.

Lakivaliokunta käsitteli lausunnossaan Helsingin hovioikeuden vastikään niin kutsutus- sa Alkotaxi-asiassa antamaa tuomiota, jossa hovioikeus on arvioinut alkoholijuomien rajat ylittävää etämyyntiä. Asiassa oli kyse myyjästä, joka ylläpiti internetissä sivustoa, jonka kautta Suomessa asuvilla henkilöillä oli mahdollisuus ostaa alkoholijuomia, ja myyjä jär- jesti alkoholijuomille kotiinkuljetuksen Suomeen. Kyseisellä myyjällä ei ollut alkoholi- laissa edellytettyä vähittäismyyntilupaa, minkä vuoksi häntä syytettiin alkoholirikoksesta. Helsingin hovioikeus pyysi ensin EU-tuomioistuimelta ennakkoratkaisua ja päättyi sen jäl- keen tuomiossaan siihen, että Alkon monopoliin yksinomaan kuuluvien alkoholijuomien osalta monopoli täyttää unionin oikeuden vaatimukset eikä ole ristiriidassa unionin oikeu- den kanssa. Myyjä tuomittiin alkoholirikoksesta rangaistukseen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan näkemyksen mukaan hallituksen esitys on valmisteltu pääosin niiden linjausten mukaisesti, jotka ilmenevät Euroopan unionin tuomioistuimen ja Helsingin hovioikeuden tuomioista. Valiokunta kuitenkin ehdottaa, että etämyyntiä koske- vat säännökset selvennetään. Valmistelussa tulee EU-oikeudellisten reunaehtojen ohella ottaa huomioon erityisesti se, että etämyyntiä koskevat ratkaisut eivät saa vaarantaa laissa

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

säädetyin vahvuusrajan ylittävien alkoholijuomien vähittäismyynnin yksinoikeuden säilyttämistä.

Valiokunnan mietintöön sisältyy kolme vastalauseetta.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Edustajien Puska, Kiljunen, Räsänen ja Sarkomaa puheenvuorojen ja ministerin puheenvuoron jälkeen otamme debatin.

19.47 Pekka Puska kesk: Arvoisa herra puhemies! On hieman ikävää, että tätä niin laajaa mielenkiintoa herättävää asiaa käsitellään näin myöhään. Mutta joka tapauksessa asiaan.

Alkoholilakiesityksen 1 § todella sanoo, että lain tarkoituksena on vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta alkoholin käyttäjille ja muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi. Asiantuntijoiden lausunnot ja valiokunnan mietintö osoittavat kyllä täysin selvästi, että lain sisältö vaikuttaisi täysin päinvastaisesti. Faktat ovat kovat, ja niiden pitäisi ohjata eduskuntakäsittelyä. Alkoholipitoisuuden nostaminen noin 17 prosentilla tuotteissa, joista tulee noin puolet suomalaisten alkoholista, joita tullaan myymään yli kymmenissätuhansissa myyntipisteissä ja vielä vahvemman oluen kohdalla 40 prosenttia halvemmalla, tulisi ilman muuta merkittävästi nostamaan alkoholin kokonaiskulutusta ja haittoja suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämä olisi räikeässä ristiriidassa muun muassa niiden edustaja Heikkisen lukemien perustuslain pykälien kanssa, jotka sanovat, että julkisen vallan on edistettävä väestön terveyttä, turvattava mahdollisuus lapsen hyvinvointiin ja turvattava jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön.

Ylivoimaisesti tärkein näihin seurauksiin vaikuttava tekijä tässä lakiesityksessä on masatuotteiden, oluen ja panimomassatuotteiden, alkoholipitoisuuden nousu. Esityksessä on toki muitakin alkoholin kulutusta nostavia tekijöitä, mutta näihin löytyy perusteita, jotka voidaan säädösten keventämiseksi hyväksyä, jos ylivoimaisesti haitallisin esitys prosenttirajasta torjutaan.

Lakiesityksen moninaiset haitalliset vaikutukset on hyvin dokumentoitu valiokunnan mietintöön, ja vahvojen faktojen perusteella valiokunnan ylivoimainen enemmistö todella päätyi esittämään pysymistä nykyisessä prosenttirajassa. Terveysvaikutuksista jäävuoren huippu olisi vähintään 150 lisäkuolemaa vuodessa, mitä THL pitää varovaisena arviona, sillä se ei sisällä esimerkiksi alkoholin vaikutusta syöpään tai sydän- ja verisuonitautikuolemiin. Onkin arvioitu, että todelliset vaikutukset tulisivat olemaan noin 200–500 lisäkuolemaa, eli saman verran kuin meillä on liikennekuolemia vuodessa, ja tämän jäävuoren huipun alla on tietysti erittäin monien terveydellisten ja sosiaalisten ongelmien lisääntyminen.

Valiokunnan asiantuntija-arvioiden perusteella lakiesityksen vaikutukset olisivat jyrkässä ristiriidassa monien sellaisten keskeisten tavoitteiden kanssa, joista täällä eri keskusteluissa ollaan varsin yksimielisiä ja jotka ovat myös hallitusohjelman tavoitteita. Kuten todettu, sote-palveluiden tarve kasvaisi selvästi ja tavoitteena olevat säästöt syötäisiin kerätaiteilla. Erityinen rasite kohdistuu päivystysvastaanotoille, ja sosiaalipuolella taas erilaiset päihdehuollon kustannukset kasvaisivat. Täällä äskenkin kannettiin suurta huolta sisäisestä turvallisuudesta ja poliisin resursseista, aivan oikein, mutta vahvempien juomien tulo seurauksena erilaiset järjestysongelmat kasvaisivat ja sitoisivat niukkoja poliisivoimiamme arviolta 170 poliisin verran. Parempi olisi hylätä vahvat juomat ja näin ehkäistä tässä lisäresurssien tarve, jonka tyydyttäminen on enemmän kuin kyseenalaista. Alkoholin

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

kulutuksen kasvu vaikuttaisi kiistattomasti myös työuria lyhentävästi ja työn tuottavuutta vähentävästi vastoin pyrkimyksiämme kansantalouden vahvistamiseksi.

Muun muassa välikysymyskeskustelun yhteydessä oltiin liikuttavan yksimielisiä tavoitteista vähentää terveyseroja. Alkoholi ja tupakka vastaavat tutkitusti noin puolesta Suomen terveyseroista. Viime vuosikymmenellä, kun alkoholin kulutus kasvoi, terveyserot lisääntyivät selvästi, ja kun aivan viime vuosina muutaman maltillisen veronkorotuksen jälkeen on saatu alkoholin kulutuksessa vähäistä laskua, ovat sosiaaliryhmien väliset erot kuolleisuudessa hieman vähentyneet. Niin herkästi terveyserot seuraavat juuri alkoholin kulutusta.

Täällä nyt tehtävä päätös vaikuttaa terveyseroihimme selvästi enemmän kuin edes hyvä ja tarvittava sote, jonka päätavoite on vähentää eroja palvelujen saatavuudessa. Nyt tehtävä päätös on konkreettinen ja tärkeä verrattuna esimerkiksi siihen, että täällä usein mainittu varmaan sinänsä erittäin tärkeät professori Saaren työryhmän ehdotukset koskenevat jo nyt aika hyvin tiedossa olevia vaikeampia rakenteellisia ratkaisuja tulevaisuudessa.

Kun nämä moninaiset haitat ovat niin selvät ja kiistattomat, joutuu pohtimaan, miten näin huono ehdotus on mahdollinen, siis tämä prosenttikorotus. On viitattu Viron tuontiin, mutta valiokunnassa on selvästi käynyt ilmi, että Viron tuonti on jo nyt varsin vähäistä, noin 6 prosenttia Suomessa juodusta oluesta, ja nopeasti vähenemässä, jopa ennen Viron suuria veronkorotuksia. On myös sanottu, että oluen tarjonnan lisääntyminen vähentäisi väkevien alkoholien kulutusta. Aiemmat kokemukset eivät tue tätä lainkaan. Nyt puhuttujen alkoholijuomien osuus Alkosta ostettavasta alkoholista on vain noin 3 prosenttia. On myös lobattu pienten kauppojen pystyssä pysymisestä, mutta mielestäni syrjäisempiä kauppoja ei kyllä pitäisi pitää pystyssä alkoholin lisämyynnillä ja haittojen kustannuksilla. Ja on myös ajateltava pienten kauppojen vähäisten myyjien turvallisuutta, mihin muun muassa PAM on kiinnittänyt huomiota.

Todellinen syy tähän hämmästyttävään esitykseen lisätä vahvojen oluiden saatavuutta ja alkoholin kulutusta on Panimoliiton ja sen taustalla olevien kansainvälisten suurpanimoiden, jotka omistavat myös Suomen suurimmat panimot, ennennäkemätön lobbaus, jossa on käytetty mitä erilaisimpia keinoja. Tätä vahvisti myös viime päivinä esiin tullut hämmästyttävä tieto, kuinka kuuden ulkomaan suurlähettiläät lobbasivat kirjeissään STM:lle oluen alkoholiprosentin korottamista aivan ilmeisesti maittensa suurpanimoiden asiassa. [Eduskunnasta: Käsittämätöntä!]

Lobbaukseen liittyy myös hämmästyttävä koplaus alkoholiveroon. Alkoholi- ja tupakkaveroahan on viime vuosina nostettu maltillisesti useaan otteeseen terveystaloudellisiin ja fiskaalisista syistä. Nyt hyväksyttävä alkoholinveron korotus on jatkoa aiemmille ja ilmeisesti niitä hieman pienempi nostaen olutpullon hintaa noin 7 sentillä. Se ei ole vaikutuksiltaan missään suhteessa nyt käsiteltävän lakiehdotuksen vaikutuksiin, kun vielä ajatellaan puhuttua noin 40 prosentin hinnan laskua. Kysymys on siis kirkkaasti niin sanotusta poliittisesta pelistä. Valiokunta toteaaakin, että ilman prosenttinoastoakin alkoholinkulutus nousee saman verran kuin veronkorotus ehkä laskee. Ja jos hyvän päätöksemme jälkeen jäisi vajaan valtion budjettiin, niin korvataan se vaikka terveysperusteisella sokeriverolla, jota täällä on niin paljon kysely.

Työllisyysvaikutuksista lakiesityksen perusteluissa sanotaan, aivan oikein, että työllistävä vaikutus panimoissa on vähäinen, vaikka oluen kulutus lisääntyisi, samoin kauppojen kohdalla. Paljon tärkeämpi on ravintoloiden työllistävä vaikutus, joka kärsisi siitä, että vahvojen oluiden saatavuus ravintoloiden ulkopuolella ajaisi alkoholinkäyttöä yhä enem-

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

män kotisohville tai kaduille. On myös huomattava, että ainakin selvityksen mukaan maakuntien pienpanimot eivät kannata vahvojen oluiden tuloa kauppoihin.

Kaiken tämän pohdinnan ja hyvin monien asiantuntijalausuntojen jälkeen sosiaali- ja terveysvaliokunta ja useat sen jäsenet poliittisesti laidasta laitaan hyväksyivät siis mietinnön, johon toivoisi jokaisen edustajan perehtyvän ennen äänestystä. Valiokunta siis kovien faktojen pohjalta tyrmäsi alkoholiprosentin nostamisen.

Lakiehdotuksessa on tosin muitakin puhuttaneita kohtia, kuten limuviinat, niiden mukana tuleva vahvojen juomien markkinointi, [Sari Sarkomaa: Juomasekoitukset, edustaja Puska!] myyntipaikkojen suuri lisäys, ravintoloiden yöaukiolot ja niin pois päin. Mutta näiden merkitys on siis sittenkin rajallinen verrattuna isoon asiaan eli alkoholiprosentin nostamiseen tuotteissa, joista tulee yli puolet suomalaisten alkoholista. Valiokuntakeskustelussa nousi myös esille kysymys alkoholin etämyynnistä, ja vallitsi suuri yksimielisyys siitä, että etämyynti on kielletty ja tulee pysymään kiellettynä. Valiokunnan mietinnössä on tästä asiasta selvä ja tärkeä kanta, jota edustaja Heikkinen äsken esitteli, joka turvaa alkoholipolitiikkamme perustan, enkä siihen sen enempää paneudu.

Mutta lopuksi, arvoisa puhemies, haluaisin vielä todeta, että viime viikkojen valiokuntakuulemisissa erityisen vaikuttavat argumentit koskivat jo nyt yleisiä alkoholiongelmia perheissä ja niiden lisääntymistä, jos vahvemmat juomat tulisivat kauppoihin. Tänä päivänä alkoholi varjostaa kovin monen perheen elämää painaen usein erityisesti perheen naisia ja haitaten lasten turvallista kasvua. Tästä kannoimme erityistä huolta eduskunnan juhlaistunnossa ja muutenkin jatkuvasti täällä keskusteluissa lasten ja nuorten syrjäytymisen osalta. Hyvin usein nuorten syrjäytyminen alkaa alkoholin varjostamista kasvuolosuhteista, ja sen korjaaminen myöhemmin on hankalampaa. Joulun lähestyessä toivoisi Suomen lapsille lahjaksi turvallisemman kodin, ei lisää lasista lapsuutta.

Arvoisa puhemies! Ehdotus vahvoista oluista ja limuviinoista suomalaisiin kauppoihin, kioskeihin, huoltoasemille ja ulosmyyntiravintoihin on politiikkaa vahvojen ja rahan ehdoilla ja väestön terveyden ja usein juuri perheiden sekä lasten hyvinvoinnin ja turvallisuuden kustannuksella. Sellaisessa en halua olla mukana. Ja kun hallituspuolueiden kesken on sovittu prosenttiäänestyksessä vapaista käsistä, [Kokoomuksen ryhmästä: Ei ole!] niin toivon edustajien painostuksesta huolimatta äänestävän arvojen ja faktojen puolesta. — Kiitos. [Erkki Tuomioja: Täyttä asiaa! — Jukka Gustafsson: Erinomainen puhe!]

19.57 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Olen todella iloinen myös edustaja Puskan puheenvuorosta, koska siinä oli monta faktaa, valitettavasti. Toivoisin, että sitten kun näitä asioita lähdetään äänesteleään, niin se myös konkretisoituisi äänestyksessä.

Arvoisa puhemies! Esittelen nyt sosiaalidemokraattien, vasemmistoliiton, vihreiden ja RKP:n yhteisen vastalauseen.

Aluksi, ennen kuin lähden esittelemään sitä, minun on kyllä valitettavasti todettava se, että olen erittäin pahoillani tästä tavasta käsitellä alkoholilakia. Ensinnäkin se tuotiin meille syksyllä. Me olemme kuulleet valtavan määrän asiantuntijoita tämän asian vakavuuden ja vaikuttavuuden takia, mutta käytännössä, kun me olemme kuulleet asiantuntijoita, niin näiden asiantuntijoitte lausuntojen yhteistä analyysiä ei ole tehty lainkaan. Me olemme riipaisseet sen läpi, mutta sitä, että me olisimme aidosti ottaneet asiantuntijoiden kuulemiset ja huolet huomioon tämän lainsäädännön, mietinnön rakentamisessa, ei näkynyt tässä lainkaan. Se oikeastaan huipentui tässä viimeisinä aikoina niin, että kun käsittelimme etämyyntiä sekä Alkon monopoliin liittyvää kysymystä, me kuulimme virallisesti ainoastaan

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

yhtä asiantuntijaa, ja kun olisimme halunneet lisää asiantuntijoita, koska tämä asia on todella vaikea ja monimutkainen ja olisimme halunneet valmistella tämän eduskunnalle sellaisessa muodossa kuin perustuslakivaliokunta, hallintovaliokunta sekä talousvaliokunta meiltä edellyttivät, niin sellaista mahdollisuutta meille ei annettu. Elikkä meiltä keskeytettiin siltä osin tämä kuuleminen ja me emme päässeet tämän asian todellisen vakavuuden kannalta hyvään valmisteluun. [Susanna Huovinen: Kertoo, mistä tässä on kyse!]

Arvoisa puhemies! Hallituksen alkoholilakiesityksen tarkoitus on vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta yhteiskunnassa säätelemällä elinkeinopolitiikkaa. Perustuslain mukaan julkisen vallan on edistettävä väestön terveyttä. Sillä on velvollisuus tukea muun muassa perheen mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja huolenpito. Lisäksi julkisen vallan on turvattava jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön.

Katsomme, että esitetty alkoholilaki on ristiriidassa näiden tavoitteiden kanssa. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä on hyvin kuvattu, kuten valiokunnan varapuheenjohtaja äsken kertoi, lukuisten sosiaali- ja terveyspolitiikan asiantuntijoiden esittämä kritiikki valiokunnan käsittelyssä. Heidän mukaansa hallituksen esittämä laki tulee lisäämään alkoholin kulutusta ja alkoholinkäytön inhimillisiä ja taloudellisia haittoja sekä heikentämään talouden kestävyysvajetta. Valiokuntakuulemisissa valtaosa asiantuntijoista, niin tutkijat, viranomaiset kuin järjestöjenkin edustajat, ovat varoittaneet alkoholin saatavuuden ja hinnan alenemisen haitallisista vaikutuksista alkoholin kokonaiskulutuksen kasvuun, väestön hyvinvoinnin heikkenemiseen ja terveysmenojen nousuun. Näitä varoituksia emme voi sivuuttaa. Sen vuoksi jätimme mietintöön vastalauseen.

Arvoisa puhemies! Alkoholilaki tulee sen perustelujen mukaan lisäämään ihmisten turvallisuuteen liittyviä haittoja. Esityksessä on useita säännösmuutoksia, jotka lisäävät erityisesti humalajuomista, järjestyshäiriöitä, pahoinpitelyjä ja onnettomuuksia sekä vähentävät liikenneturvallisuutta. Anniskelun osalta suurin yksittäinen muutos on aamuyön anniskelu- ja aukioloajan lisääminen, ja Poliisihallituksen mukaan se lisää myös niiden ravintoloiden anniskeluaikoja, jotka aiemmin eivät ole tätä aukioloaikalupaa saaneet. Tämä lisää järjestyshaittoja ja poliisin työtä. Hälytystehtävät lisääntyvät erityisesti viikonloppuisin, ja työn painopisteaika muuttuu aamuyöhön. Myös Tullille on tulossa uusia tehtäviä, jotka edellyttävät henkilöstöresurssien lisäämistä.

Alkoholin kulutuksen lisääntyminen vaikuttaa kestävyysvajeeseen. Hallituksen tavoite kestävyysvajeen pienentämisestä ei voi toteutua, sillä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset kasvavat ja samalla maksajat vähenevät, sairastavuus ja kuolleisuus lisääntyvät ja työkyky ja työteho heikkenevät. Tämän lain myötä alkoholin aiheuttamat uudet menetykset tuotannossa ovat kymmeniä miljoonia euroja. Jo näistäkin syistä on hämmäntävää se, että hallitus esittää lakia, joka käytännössä toimii päinvastoin kuin sen tavoitteet. Tästä syystä esitämme lausumaa, jonka mukaan hallituksen tulee turvata alkoholilain uudistuksesta aiheutuvat poliisin, Tullin sekä pelastus- ja ensihoidon tarvitsemat lisäresurssit.

Arvoisa puhemies! Vaikka haitat lisääntyvät, olemme valmiit hyväksymään esityksen monet uudistukset, kuten pienpanimoiden ulosmyynnin sallimisen, Alkon aukioloaikojen pidentämisen, anniskelun lupamenettelyjen keventämisen ja niin edelleen. Kannatamme valiokunnan esittämää 4,7 prosentin alkoholipitoisuusrajaa päivittäistavarakaupassa. Olen erittäin tyytyväinen sosiaali- ja terveysvaliokunnan asiantuntijuuteen ja siihen, että tässä asiassa valiokunta kuuli asiantuntijoita ja siltä osin tämä esitys on sen mukainen. Toivoin, että eduskunnassa tämä myös huomioitaisiin äänestyksessä.

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

Esitämme kuitenkin muutamia muutoksia esitykseen. Ensinnäkin haluamme säilyttää nykyisen valmistustaparajoituksen, eli emme halua limuviinoja kauppoihin. Arvioiden mukaan limuviinat lisäävät etenkin nuorten ja naisten alkoholinkulutusta. Tätä todistivat useat eri asiantuntijat ja tutkimukset, ja tästä kannettiin erittäin suurta huolta, voisiko sanoa, läpileikkauksittain koko tämän valiokuntakuulemisen ajan. Toiseksi alkoholijuomien maahantuonti ja etämyynnin kieltö aiheuttivat paljon keskustelua valiokunnassa asian epäselvyyden takia. Perustuslakivaliokunta edellytti selkeästi, että etämyynnistä pitää säätää tarkemmin kuin esityksessä on tehty. Pykälä ja perustelut ovat ristiriidassa, kuten täällä on todettu. Tämän pykälän epätarkkuus johtaa siihen, että Alkon monopoliasema jää nyt epäselväksi.

Pidämme Alkon yksinoikeudellista asemaa erittäin tärkeänä vastuullisen alkoholipolitiikan osana. Emme halua vaarantaa Alkon asemaa. Etämyynnin salliminen tarkoittaisi monopolituotteille rinnakkaista vähittäismyyntikanavaa sekä lopulta Alkon monopolin purkamista ja alkoholikaupan yksityistämistä Suomessa. Tästä syystä katsomme, että on välttämätöntä kieltää alkoholin etämyynti, ja tähän tulemme esittämään pykälää.

Arvoisa puhemies! Kolmas muutosesityksemme koskee alle 18-vuotiasta ravintolatyöntekijää. Asiantuntijakuulemisten perusteella on selvää, että alle 18-vuotiaiden lasten käyttämistä anniskelumyynnissä on tarve rajoittaa enemmän kuin ehdotuksessa on tehty. Siksi esitämme, että alle 18-vuotias voi anniskella alkoholia vain, jos hän opiskelee alaa tai on valmistunut alalle. Pidämme tätä tärkeänä työturvallisuuden ja työntekijän suojelun kannalta.

Eri viranomaiset ovat ilmaisseet huolensa, että aika lain toimeenpanoon on riittämätön. Siksi esitämme myös, että laki tulee voimaan 1. toukokuuta 2018. Lisäksi olemme esittäneet lausumia mainonnasta ja harmaasta taloudesta. Nämä kohdat esittelen teille myöhemmin.

20.07 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Kiitos valiokunnalle. Valiokunta on todellakin tehnyt hyvää työtä ja tehnyt merkittäviä parannuksia tähän hallituksen esitykseen, itse asiassa juuri niitä parannuksia, jotka ovat olleet linjassa hallituksen esityksen perustelujen kanssa. Ennen muuta tämä prosenttipäätös on oikea, ja kiitän vielä edustaja Heikkistä hyvästä esittelypuheenvuorosta, samoin kuin edeltäviä puhujia.

Mutta sitten, arvoisa puhemies, en ymmärrä sitä, mikä ihmeen yhteiskunnallinen tarve vaatii tämän esityksen käsittelemistä tällaisella kiireellä sen jälkeen, kun me olemme saaneet 200-sivuisen mietinnön. Itse sain käsiini tämän vasta kyselytunnin jälkeen. Ei ole mitään mahdollisuutta ollut perehtyä tähän eikä lukea tätä esitystä läpi, enkä tiedä — minä toivon, että täällä joku kertoisi — mikä on se yhteiskunnallinen tarve, joka vaatii sen, että muutaman tunnin sisällä pitäisi tämä käsittely tässä alkaa.

Toiseksi, pidän kyllä hyvin merkillisenä niitä kuvioita, joita tämän käsittelyyn on liittynyt, esimerkiksi sitä, että kokoomus ja ymmärtääkseni myös siniset ovat kytkeneet tämän jo ensimmäisessä käsittelyssä hyväksyttyyn alkoholiveron korotukseen. Eikö alkoholipolitiikan tavoitteena, koko alkoholilainsäädännön tavoitteena ole juuri alkoholin kokonaiskulutuksen vähentäminen ja siten alkoholihaittojen vähentäminen? Eli miksi ihmeessä täytyy kompensoida se, jos me tällä esityksellä pystymme pitämään alkoholin kulutuksen ennallaan? Nythän valiokunta ei ole edes ehdottamassa sitä, että tuota prosenttirajaa oltaisiin laskemassa, niin kuin kristillisdemokraatit ovat esittämässä, vaan se pidettäisiin ennallaan,

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

ja sitten pitää ikään kuin kompensoida se sillä, että ei varmasti alkoholiveroa olla korottamassa.

Kolmas havainto tästä keskustelusta tuli aivan tuoreeltaan edustaja Puskan puheenvuoron aikana. Kun edustaja Puska totesi, että hallitusryhmät ovat antaneet jäsenilleen vapaat kädet tämän prosenttirajan äänestämiseksi, [Eero Heinäluoma: Kerrankin!] niin kokoomuksen aitiosta huudettiin, että eikä ole. [Kokoomuksen ryhmästä: Ei ole!] Tätä ihmettelen nyt. Toivon, että kokoomus avoimesti kertoo, onko teillä, teidän edustajillanne vapaat kädet. Onko teidän edustajillanne omantunnon vapaus tämän asian käsittelyssä? [Antti Rinne: Toista kuuluu, toista kuuluu!]

Arvoisa puhemies! Alkoholipolitiikan vaikutuksista on Suomessa pitkäaikaista ja hyvin tarkkaa tutkimusta, ja historian perusteella voidaan yksiselitteisesti todeta, että alkoholin saatavuutta lisäävät lainsäädäntömuutokset ovat poikkeuksetta lisänneet alkoholin kokonaiskulutusta ja haittoja.

Valiokunta esittää hallituksen esityksen mukaisesti, että vähittäismyynnissä saisi jatkossa myydä myös muutoin kuin käymisteitse valmistettuja juomia. Tästä seuraisi, että nykyiset käymisteitse valmistetut juomasekoitukset korvautuisivat pääosin juomasekoituksilla, jotka on valmistettu tislatus alkoholista. Tämän tuoteryhmän tuotteet, joita usein limuvinoiksi kutsutaan, ja mahdolliset muut uudet alkoholituotteet houkuttavat erityisesti nuoria kuluttajaryhmiä. Tämä on todettu kansainvälisesti. On arvioitu, että valmistustaparajoituksen poisto uhkaisi pahimmassa tapauksessa pysäyttää tai jopa kääntää nousuun alaikäisten nuorten koko 2000-luvun kestäneen alkoholinkulutuksen laskun. Muutoinkin asiantuntijakuulemisissa muutoksella on katsottu olevan kulutusta lisäävä ja kansanterveyttä heikentävä vaikutus, minkä vuoksi tulen esittämään vastalauseessa valmistustaparajoituksen säilyttämistä.

Kokonaisuudessaan hallituksen esitykseen sisältyy paljon muutoksia, jotka ovat huolettavia, sillä niiden myötä tulevan kulutuksen lisääminen tulisi aiheuttamaan vahingollisia vaikutuksia kansanterveyteen, sosiaali- ja perhesuhteisiin, lasten hyvinvointiin, talouteen, viranomaistoimintaan, ja nämä on itse asiassa todettu hallituksen esityksessä. Nehän ovat tulleet myös asiantuntijakuulemisissa esiin. Sen sijaan taloudellisiin kysymyksiin rajoittuvien, mahdollisten positiivisten vaikutusten toteutumisesta ei voida vielä varmuudella sanoa mitään. Esimerkiksi vaikutukset vaikkapa työllisyyteen tai kotimaisen alan tuotantoon, kuten pienpanimoihin, ovat hyvin epävarmoja, valitettavasti. Alkoholin kulutuksen lisääntymisestä tulevat mahdolliset lisätulot menettävät merkityksensä, kun huomioidaan alkoholinkulutuksen lisääntymisestä seuraavat lisämenot ja kasvavat kustannukset, joita syntyy muun muassa terveys- ja sosiaaliongelmien lisääntymisestä, työurien lyhentyämisestä ja tuottavuuden alentamisesta.

Haluan vielä toistaa sen, että pidän erittäin positiivisena sitä, että valiokunta hyvin suurella enemmistöllä ehdottaa, että vähittäismyynnissä olevien alkoholituotteiden maksimi-prosentti säilytetään 4,7 prosentissa eikä sitä olla nostamassa 5,5:een. Kuitenkin, mikäli alkoholin negatiivisiin vaikutuksiin halutaan alkoholilainsäädännöllä tehokkaasti puuttua, niin siihen olisi olemassa myös käytettävissä olevia keinoja, kuten itse asiassa hallituksen esityksen perusteluissa todetaan. Yksi keino, joka on esimerkiksi Ruotsissa osoittautunut tehokkaaksi, olisi nimenomaan tuon prosenttirajan lasku, ja sen vuoksi tulen esittämään sitä, että meilläkin se laskettaisiin 3,5 prosenttiin. Tätä on muuten myös Lääkäriliitto esittänyt.

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

Sitten se merkillinen asia, mikä on noussut vasta tässä alkoholilakiuudistuksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä, eli kysymys etämyynnistä. Alun perin laadittu luonnos sisälsi pykälän etämyynnin kieltämisestä. Tuolloin todettiin, että järjestelmän kattavuus varmistettaisiin selventämällä nykyinen alkoholijuomien rajat ylittävän etämyynnin kiello. Todettiin myös, että alkoholijuomien toimittamisessa suoraan kuluttajille ei välttämättä noudateta mitään alkoholilain säännöksiä, että käytännössä ulkomailta tapahtuvasta etämyynnistä on jo tullut rinnakkainen alkoholijuomien markkinapaikka. Mutta jostakin syystä — ja toivon, että ministeri kertoisi täällä, mistä syystä — tuo pykälä jäi pois tämän valmistelun aikana. Mikä taho vaikutti tähän, että tuo pykälä jäi pois?

Täällä viitattiin jo Helsingin hovioikeuden ratkaisuun, jossa todettiin, että jos Alkon vähittäismyyntimonopoliin kuuluvien tuotteiden etämyynti suomalaisille kuluttajille sallittaisiin toisiin jäsenvaltioihin sijoittuneille toimijoille, niin se tulisi sallia myös Suomeen sijoittuneille toimijoille. Koska uusi ehdotettu alkoholilaki lähtee siitä, että Alkon asema säilytetään nykyisenlaisena, niin etämyynnin kiello olisi viisainta kirjata selkeästi lakiin. Tässä suhteessa on kyllä aika merkillistä — vaikka todellakaan itsekään en ole ennättänyt koko tätä mietintöä lukea läpi, niin sen verran ennätin, että näitä perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan lausuntoja selasin — että täällä perustuslakivaliokunnan lausunnossa sanotaan selvästi, että ehdotetut säännökset ja niiden perustelut ovat epäselvässä suhteessa ja osin jopa ristiriidassa keskenään, siis tämän etämyynnin suhteen. Sitten todetaan, että jos tarkoituksena on saattaa etämyynti rangaistavaksi, tulee siitä säätää rangaistussäännöksellä. Lakivaliokunta sanoo vielä selkeämmin, että oikeustilaa olisi asianmukaista selventää jo nyt käsillä olevan esityksen eduskuntakäsittelyssä.

Tämä koko asiakokonaisuus, joka liittyy tähän etämyyntiin, on erittäin vakava, koska siinä on kyseessä koko suomalaisen alkoholipolitiikan tulevaisuus. Siinä on kysymyksessä Alkon asema ja monopoli. Siinä on kysymyksessä myös se, sallimmeko me tosiasiallisen veronkierron. Sen vuoksi pidän erityisen valitettavana, että tähän kysymykseen ei ole kaikilla kansanedustajilla ollut riittävästi mahdollisuutta paneutua, ja pidän käsittämättömänä sitä, jos tätä viedään sellaisella kiireellä eteenpäin, että kansanedustajat eivät pysty kunnolla paneutumaan asiaan ja harkitsemaan omaa kantaansa.

Arvoisa puhemies! Mielestäni olisi erittäin kohtuullista mahdollistaa se, että jokaisella kansanedustajalla, joka joutuu tekemään myös omantunnon ratkaisun näiden kysymysten edessä, olisi mahdollisuus lukea tämä mietintö läpi. [Puhemies koputtaa] Sen vuoksi ehdotan eduskunnan työjärjestyksen mukaisesti, että mietintö pannaan pöydälle huomenna kello 10 järjestettävään istuntoon.

Arvoisa puhemies! Toivon, että kukaan ei esitä, että se pannaan pöydälle 15 minuutin kuluttua alkavaan istuntoon, sillä en usko, että täällä kukaan on sellainen fakiiri, joka lukee 15 minuutissa tämän 200 sivua läpi.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Seuraavaksi keskustelemme pöydällepanosta.

20.17 Kalle Jokinen kok: Arvoisa puhemies! Esitän, että keskustelua jatketaan tänään myöhemmässä istunnossa.

20.18 Jukka Kopra kok: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Jokisen esitystä.

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

20.18 **Sari Tanus kd:** Arvoisa puhemies! On ollut todella hämmäntävää, minkälaisella kiireellä tätä esitystä on viety eteenpäin. Ja niin kuin edustaja Räsänen totesi, mietintö tuli kansanedustajien käsiin vasta aivan hiljakkoin ja se on siinä määrin laaja, ettei ole ollut mitään mahdollisuutta tutustua siihen.

Eli tämän vuoksi kannatan edustaja Räsänen ehdotusta pöydällepanosta huomiseen kello 10 alkavaan istuntoon.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Keskustelu pöydällepanon ajankohdasta on päättynyt.

Täysistuntoa jatketaan viidentoista minuutin kuluttua. Istunto jatkuu äänestyksellä kello 20.35.

Täysistunto keskeytettiin kello 20.20.

Täysistuntoa jatkettiin kello 20.36.

Puhemies Maria Lohela: Nyt jatketaan tänään kello 20.20 keskeytettyä istuntoa. Jatketaan päiväjärjestyksen kolmannen asian käsittelyä.

Kalle Jokinen on Jukka Kopran kannattamana ehdottanut, että asia pannaan pöydälle tänään pidettävään kolmanteen täysistuntoon. Päivi Räsänen on Sari Tanuksen kannattamana ehdottanut, että asia pannaan pöydälle huomenna pidettävään täysistuntoon.

Selonteko hyväksyttiin.

Kalle Jokisen ehdotus "jaa", Päivi Räsänen ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 82, ei 47; poissa 70 (äänestys 1).

Asia pantiin pöydälle tänään pidettävään kolmanteen täysistuntoon.

Antero Laukkanen kd: Piti äänestää "ei".

Puhemies Maria Lohela: Merkitään.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle veronkannon, verotuksen toimittamisen ja eräiden seuraamusmaksujen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 97/2017 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 26/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sijoituspalvelulain muuttamisesta ja kaupankäynnistä rahoitusvälineillä sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 151/2017 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 22/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle avaruuteen lähetettyjen esineiden rekisteröinnistä tehdyn yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laeiksi avaruustoiminnasta ja löytötavaralain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 157/2017 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 23/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 170/2017 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 11/2017 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 181/2017 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 27/2017 vp

Toinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain sekä eräiden kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 182/2017 vp

Valiokunnan mietintö StVM 23/2017 vp

Pöytäkirja PTK 139/2017 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 15.12.2017 pidettävään täysistuntoon.

10. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään 14.12.2017 klo 21.15. Täysistunto lopetettiin klo 20.39.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen